

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ORIJENTALNU FILOLOGIJU
ARAPSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

ZNAČENJA PRIJEDLOGA *FĪ* U ARAPSKOM JEZIKU
ZAVRŠNI MAGISTARSKI RAD

Mentor: prof. dr. Amra Mulović

Student: Ibrahim Tarančić

Sarajevo, 2022.

Sadržaj

Uvod.....	3
Prijedlozi u arapskom jeziku.....	6
Značenja prijedloga في.....	11
Dimenzionalna značenja	12
<i>Prostorna intralokativnost</i>	12
<i>Temporalna intralokativnost</i>	16
<i>Granična intralokativnost</i>	18
<i>Adlokativnost</i>	20
<i>Supralokativnost</i>	21
Nedimenzionalna značenja.....	23
<i>Figurativna intralokativnost</i>	24
<i>Modal</i>	25
<i>Kauzativ</i>	27
<i>Socijativ</i>	28
<i>Posesiv</i>	30
<i>Final</i>	32
<i>Komparativ</i>	33
<i>Specifična upotreba</i>	33
Supstituiranje prijedloga في.....	35
Antonimija prijedloga	38
Zaključak.....	40
Izvori	42
Literatura.....	42

Uvod

Arapski gramatičari su riječi u arapskom jeziku podijelili na tri glavne skupine: glagole (الْأَفْعَالُ), imena (الْأَسْمَاءُ) i partikule (الْحُرُوفُ). Partikule ili čestice, koje su nepromjenljive riječi, se dalje dijele na priloge, prijedloge (حُرُوفُ الْجَزْرِ), veznike i uzvike. Partikula فِي spada u prijedloge (حَرْفٌ فِي) i predstavlja centralnu temu ovog rada.¹

Prijedlozi su polisemične ili višeznačne riječi i veoma su česti u upotrebi. U ovom radu ćemo istražiti, navesti i analizirati kako dimenzionalna tako i nedimenzionalna značenja prijedloga فِي u arapskom jeziku na primjerima iz korpusa književno-umjetničkog stila. Pored dimenzionalnih i nedimenzionalnih značenja, navest ćemo i nekoliko slučajeva specifične upotrebe prijedloga فِي.

Prijedlog فِي se ubraja u primarne prijedloge arapskog jezika i spada u grupu prijedloga sa značenjem lokacije. Javlja se u konkretnim prostornim i vremenskim značenjima, te u apstraktnim značenjima, koja se odnose na logičke (nemjerljive) odnose među predmetima i događajima, kao što su intralokativnost u figurativnom smislu, uzrok, namjera, socijativ, poređenje i dr.

Rad ćemo podijeliti na četiri dijela. U prvom dijelu ćemo govoriti općenito o prijedlozima kao vrsti riječi, navesti ćemo definiciju prijedloga, govoriti ćemo o prijedlozima kao regensima u arapskom jeziku u okviru prijedložne fraze, poredit ćemo ih sa prijedlozima u bosanskom jeziku, navesti osobine, sličnosti i razlike pravih i sekundarnih prijedloga i spomenut ćemo njihove nazive na arapskom jeziku. Navest ćemo i četiri tipa podjele prijedloga, podjelu prema postanku, podjelu koja se veže za semantički aspekt i pokreće pitanje leksičkog značenja prijedloga, podjelu na dimenzionalne i nedimenzionalne imajući u vidu leksičko-semantička svojstva, gdje će biti navedeni odnosi koji se s obzirom na dominantni sem suodnosa objekta lokalizacije i

---

¹ O arapskim prijedlozima na našim prostorima pisali su: Teufik Muftić, *Gramatika arapskoga jezika*, Ljiljan, Sarajevo, 1999; Šaćir Sikirić, „Sintaksičke funkcije arapskih prijedloga“, *POF*, Sv. III-IV, Sarajevo, 1953; Amra Mulović, *Arapska gramatička tradicija u Bosni: Šejh Jujo o regensu*, Dobra knjiga, Sarajevo, 2012; Mustafa Jahić, *Arapska gramatika u djelu al-Fawā'id al-'abdiyya Mustafe Ejubovića*, Gazi Husrev-begova biblioteka, Sarajevo, 2007; Mejra Softić, *Kompendij arapske sintakse Ibrahima Opijača Mostarca*, Islamska pedagoška akademija u Zenici, Zenica, 2002; Zehra Alispahić, „Prijedlozi u arapskom jeziku kao raskrivatelji novih semantičkih potencijala“, *POF*, br. 64/2014, Orijentalni institut u Sarajevu, Sarajevo, 2015.

lokalizatora označavaju prijedlozima kako to navodi Ivo Pranković², te ćemo opis tih značenja primijeniti na arapske prijedloge i, na kraju, podjelu prema tipu prostornih odnosa koja će biti uvod u drugi dio rada.

Centralni dio rada ćemo konkretno posvetiti značenjima prijedloga في, što znači da ćemo u drugom dijelu rada navesti i analizirati dimenzionalna i nedimenzionalna značenja prijedloga في, kao i specifičnu upotrebu prijedloga في. Značenja ćemo navoditi na osnovu utvrđivanja odnosa ostvarenih između objekta lokalizacije i lokalizatora ili događaja i vremenskog lokalizatora, jer se na osnovu tih odnosa određuje položaj ili pozicija predmeta, tj. objekta lokalizacije u odnosu na lokalizator. S obzirom na činjenicu da su prijedlozi polisemične riječi, prikaz polisemičnosti prijedloga في bit će jedan od glavnih ciljeva ovog rada. Za svako značenje ćemo navesti jedan ili više primjera, njihov prijevod i analizu.

U trećem dijelu rada ćemo kroz navođenje primjera za supstituciju prijedloga dokazati da prijedlog في može imati i primarna i sekundarna značenja drugih prijedloga. Značenja prijedloga u arapskom jeziku su veoma fleksibilna i međusobno su povezana, tako da je u nekim slučajevima dozvoljena supstitucija prijedloga za postizanje istih ili sličnih značenja. Gramatičari te slučajeve sinonimije prijedloga obrađuju u poglavljima posvećenim supstituciji prijedloga.

Kao što prijedlog في može zamijeniti druge prijedloge, tj. ostvariti značenje drugih prijedloga, tako može imati i suprotno, tj. antonimno značenje. Imajući u vidu navedeno, u četvrtom dijelu rada ćemo navesti primjere antonimije prijedloga في u antonimnom paru sa prijedlogom عَنْ.

Kao izvor primjera za dokumentiranje značenja prijedloga في koristiti ćemo djelo *Dani* autora Tahe Huseina te prijevode ovog djela na bosanski jezik Esada Durakovića i Nijaza Dizdarevića, a u slučaju da ne bude moguće naći primjer iz navedenog djela, koristiti ćemo ajete iz Kur'ana kao primjere, te prijevod Kur'ana Besima Korkuta te primjere iz dostupnih gramatika arapskog jezika. U primjerima ćemo podvući rečeničke elemente koji su predmet analize, tj. prijedložnu frazu, zatim analizirati frazu radi dokazivanja ostvarenog značenja, ali i analizirati prijevod, tj. navesti na koji način je preveden primjer radi evidentiranja načina na koji se prevodi prijedlog sa arapskog na bosanski jezik. U slučaju da u nekim primjerima prijedlog في ne bude preveden na najbolji način po našem mišljenju ili ne bude preveden uopće, to ćemo spomenuti ili navesti naš

---

² Ivo Pranković, *Druga hrvatska skladnja: sintaktičke rasprave*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2001, str. 9-10.

prijevod ukoliko to bude potrebno. Treba napomenuti da komplementi u okviru glagolske ili imeničke fraze u funkciji indirektnog objekta neće ulaziti u analizu budući da prijedlog u tom slučaju nema značenje.

Glavni cilj ovog rada je predstavljanje široke lepeze značenja prijedloga في. U biti svaki prijedlog ima jedno primarno značenje, ali i niz sekundarnih. Predstavljanjem značenja ostvarujemo i glavni cilj istraživanja, pokazati da je prijedlog في višeznačan, tj. polisemičan, kao i drugi prijedlozi u arapskom jeziku.

Prijedlozi u arapskom jeziku

Za prijedloge u arapskom jeziku postoji više naziva, a najčešće se koriste nazivi حُرُوفُ الْجَرَ ili أَنْوَاتُ الْجَرَ.³ Pored navedenih termina, Teufik Muftić spominje još nekoliko naziva za prijedloge u arapskom jeziku: حُرُوفُ الْخَفْضِ، الحُرُوفُ الْجَارَّةُ، الجَوَارُ.⁴ Glagol جَرَّ u arapskom jeziku između ostalog znači *vući, povlačiti, potezati*, ali i *staviti u genitiv*⁵, što nam govori da prijedlozi u arapskom jeziku zahtijevaju genitiv imena⁶ (ar. الْمَجْرُورُ), koje nužno dolazi nakon prijedloga, tj. u postpoziciji u okviru prijedložne fraze. Zbog činjenice da prijedlozi čine prijedložnu frazu sa imenom čiji su upravni članovi, i zbog činjenice da zahtijevaju genitiv imena, možemo reći da su prijedlozi u arapskom jeziku riječi sa rekcijom. Regens (ar. الْعَامِلُ) je riječ koja ima sposobnost rekcije (*al-'amal*) što je, prema većini gramatičara „jednosmjerni proces u okviru koga jedan konstituent u rečenici djeluje na drugi zahtijevajući da se radi o određenom obliku.“⁷ Imajući u vidu da prijedlozi u arapskom jeziku imaju sposobnost rekcije, oni spadaju u regense. Za razliku od prijedloga u arapskom jeziku, neki prijedlozi u bosanskom jeziku se mogu naći u postpoziciji, a zavisni članovi prijedložnih fraza mogu doći u svakom padežu osim nominativa i vokativa.⁸

Prijedložna fraza (شِبْهُ الْجُمْلَةِ – kvazirečenica) je konstrukcija koja se sastoji od upravnog člana (ar. جَارٌّ), tj. prijedloga koji zahtijeva genitiv, i zavisnog člana (ar. مَجْرُورٌ), tj. komplementa upravnog člana u genitivu, koji može biti imenica, upitna, pokazna ili odnosna zamjenica, pridjev, prilog, pronominalni sufiks, ali i cijela rečenica.⁹ Prijedložna fraza u arapskom jeziku može imati funkciju subjekta i predikata imenske rečenice, modifikatora glagola ili imenice, komplementa, dopune, atributa, personalizatora unipersonalnih glagola itd.¹⁰

³ Ron Buckley, *Modern Literary Arabic. A Reference Grammar*, Librairie du Liban Publishers. s.a., str. 272.

⁴ Teufik Muftić, *Gramatika arapskoga jezika*, Ljiljan, Sarajevo, 1999, str. 343.

⁵ Teufik Muftić, *Arapsko-bosanski rječnik*, El-Kalem, Sarajevo, 1997, str. 212.

⁶ Genitiv se inače u arapskom jeziku javlja samo u prijedložnoj frazi i u genitivnoj vezi ili aneksiji (ar. الْإِصْطَافَةُ). Zbog toga postoji naziv حُرُوفُ الْإِصْطَافَةِ za prijedloge zbog toga što se nakon njih može pojaviti samo ime u genitivu, te se iz toga vidi da su prijedlozi nužno vezani za taj padež.

⁷ Amra Mulović, *Arapska gramatička tradicija u Bosni, Šejh Jujo o regensu*, Dobra knjiga, Sarajevo, 2012, str. 8.

⁸ Prijedlozi u bosanskom jeziku su: „ (...)nepromjenljive riječi koje stoje ispred pojedinih padežnih oblika samostalnih riječi i služe za označavanje i bliže određivanje njihovih različitih odnosa prema drugim riječima u rečenici. Oni nemaju samostalno leksičko značenje.“ Vidi u: Dževad Jahić, Senahid Halilović, Ismail Palić, *Gramatika bosanskoga jezika*, Dom štampe, Zenica, 2000, str. 297.

⁹ Ron Buckley, *Modern Literary Arabic. A Reference Grammar*, Librairie du Liban Publishers. s.a., str. 272-274

¹⁰ Amra Mulović, *Arapska gramatička tradicija u Bosni, Šejh Jujo o regensu*, Dobra knjiga, Sarajevo, 2012, str. 36.

Teufik Muftić definiše prijedloge u arapskom jeziku, i za njih kaže da su „nepromjenljive, nesamostalne, pomoćne riječi, koje imena, pred kojima stoje, dovode u razne odnose prema drugim riječima u rečenici“.¹¹ Nužno je napomenuti da kada je u pitanju promjenljivost prijedloga u arapskom jeziku, nepromjenljivi su pravi ili primarni prijedlozi, međutim, postoji i grupa promjenljivih *denominalnih sekundarnih prijedloga*.¹² Prijedlozi u arapskom jeziku predstavljaju jednu od dvadeset i tri vrste partikula, pripadaju grupi *značenjskih partikula* (ar. حُرُوفُ الْمَعْنَايِ), koje nemaju vlastiti leksički potencijal¹³, već do izražaja dolaze u konkretnom jezičkom kontekstu.¹⁴

Prijedlozi u arapskom jeziku mogu doći zajedno sa glagolima koji u svojoj supkategorizaciji imaju indirektni ili dalji objekat koji se u arapskom jeziku javlja u formi prijedložne fraze, a konkretno značenje se ostvaruje upotrebom određenog prijedloga. Bitno je spomenuti da prijedlozi uvode dalji objekat kada se vežu sa indirektno prijelaznim glagolima.¹⁵

Postoje različite podjele prijedloga i različita mišljenja u koju kategoriju određeni prijedlog svrstati. U podjeli prema postanku prijedloga, prijedlozi se dijele na prave, tj. prvobitne ili neizvedene i sekundarne, tj. izvedene iz imenica ili glagola, mada su i pravi izvedeni iz imenica kako to navodi Šaćir Sikirić.¹⁶ Teufik Muftić navodi i složene prijedloge kao treću kategoriju¹⁷, gdje svrstava složene prijedloge od jednog prijedloga sa drugim prijedlogom¹⁸, najčešće prave i sekundarne, složene prijedloge od prijedloga i imenice¹⁹ ili neke čestice i prijedloge sastavljene od imenice u akuzativu i nekog pravog prijedloga²⁰.

---

¹¹ Teufik Muftić, *Gramatika arapskoga jezika*, Ljiljan, Sarajevo, 1999, str. 343.

¹² Pored Teufika Muftića, i Šaćir Sikirić je isto naveo da su prijedlozi nepromjenljiva vrsta riječi. Vidi u: Šaćir Sikirić, „Sintaksičke funkcije arapskih prijedloga“, *POF*, Sv. III-IV, Sarajevo, 1953. Međutim to je sasvim prihvatljivo jer arapski gramatičari smatraju da su samo primarni prijedlozi prijedlozi, dok sekundarne prijedloge svrstavaju u druge jezičke kategorije.

¹³ Zehra Alispahić navodi da neki arapski gramatičari tvrde da prijedlozi imaju svoje leksičko značenje. Za to vidi u: Zehra Alispahić, „Prijedlozi u arapskom jeziku kao raskrivatelji novih semantičkih potencijala“, *POF*, br. 64/2014, Orijentalni institut u Sarajevu, Sarajevo, 2015, str. 50. Mi smatramo da značenje ostvaruju tek u konkretnom jezičkom kontekstu.

¹⁴ Zehra Alispahić, „Prijedlozi u arapskom jeziku kao raskrivatelji novih semantičkih potencijala“, *POF*, br. 64/2014, Orijentalni institut u Sarajevu, Sarajevo, 2015, str. 50.

¹⁵ Karin C. Ryding, *A Reference Grammar of Modern Standard Arabic*, Cambridge University Press, 2005, str. 367.

¹⁶ Šaćir Sikirić, „Sintaksičke funkcije arapskih prijedloga“, *POF*, Sv. III-IV, Sarajevo, 1953, str. 554.

¹⁷ Teufik Muftić, *Gramatika arapskoga jezika*, Ljiljan, Sarajevo, 1999, str. 343-346

¹⁸ Npr. مِنْ فَوْقِ إِلَى عِنْدِ

¹⁹ Npr. بِسَبِيلِ بِطَرْفِ

²⁰ Npr. عَوْضًا عَنْ رَعْمًا عَنْ

Pravi ili prvobitni prijedlozi nisu izvedeni po jednom, dok su izvedeni iz imenica po drugom mišljenju, mada je većinsko mišljenje arapskih gramatičara da nisu izvedeni iz imenica. Ono što razlikuje prave i sekundarne prijedloge jeste činjenica da ispred pravog prijedloga ne može doći drugi prijedlog, niti se mogu sastati dva prava prijedloga u jednoj prijedložnoj frazi, dok se u strukturi složenih prijedloga mogu javiti pravi i sekundarni prijedlog. Pravih prijedloga u arapskom jeziku je deset, i oni su: مِنْ, فِي, عَنْ, عَلَى, إِلَى, كَ, لَ, بِ, مُنْذُ, حَتَّى.²¹

Pravi prijedlozi su u arapskom jeziku zatvorena i ograničena skupina riječi, dok su sekundarni prijedlozi otvorena skupina koja se sa razvojem jezika proširuje i nadopunjuje. Iz toga proizlazi da je broj sekundarnih prijedloga u arapskom jeziku znatno veći od broja pravih prijedloga.

Nakon sekundarnih prijedloga (poluprijedloga ili lokativnih priloga) u arapskom jeziku obično dolazi imenica u genitivu ili pronominalni sufiks, dok se u slučaju kada prije sekundarnog dođe primarni prijedlog, sekundarni javlja u genitivu i ponaša kao imenica. Sekundarni prijedlozi se koriste i u konkretnim i u apstraktnim slučajevima i ostvaruju prijedložna značenja. Međutim, imajući u vidu da su izvedeni (ar. مُسْتَنْقَأٌ) iz trilateralnih leksičkih korijena i da ispred njih može doći pravi prijedlog, sekundarni prijedlozi nisu pravi prijedlozi. Prijedložne fraze sa sekundarnim prijedlozima u strukturi nerijetko imaju adverbijalne funkcije u arapskom jeziku (ar. ظَرَفُ الزَّمَانِ وَ الْمَكَانِ) zbog čega stoje u akuzativu. Za razliku od pravih prijedloga rijetko uvode indirektni objekat prijelaznih glagola i nemaju širku lepezu apstraktnih značenja.

Svaki prijedlog u arapskom jeziku ima niz sekundarnih značenja, a najmanje jedno primarno značenje po kojem se može najviše prepoznati. Povezanost značenja je jedan od glavnih kriterija polisemije koja podrazumijeva da jedna leksička jedinica ima nekoliko povezanih značenja. Za takvu leksičku jedinicu kažemo da je polisemna. S obzirom na to da su primarna i sekundarna značenja arapskih prijedloga povezana, i da jedan prijedlog ima više značenja, pravi prijedlozi u arapskom jeziku su polisemični.²²

U drugoj podjeli, podjeli koja se odnosi na semantički aspekt u smislu da prijedlozi ostvaruju semantičke funkcije u rečenici, prijedlozi u arapskom jeziku se dijele na: prave ili primarne (ar. حُرُوفُ الْجَرِّ الْأَصْلِيَّةُ), redundantne (ar. حُرُوفُ الْجَرِّ الزَّائِدَةُ) i poluredundantne (ar. حُرُوفُ الْجَرِّ الشَّبِيهَةُ).

²¹ Karin C. Ryding, *A Reference Grammar of Modern Standard Arabic*, Cambridge University Press, 2005, str. 367.

²² Abdel Nasser, Manal Mohamed, „The Polysemous Nature of Some Arabic Prepositions“, *International Journal of Linguistics*, Vol. 5, No. 2, Macrothink Institute, 2013, str. 71.

(بِالزَّائِدَةِ). Prijedlog فِي, o kojem ćemo govoriti u ovom radu, se javlja u prvoj skupini, tj. spada u prave ili primarne prijedloge.

Pravi ili primarni prijedlozi (ar. حُرُوفُ الْجَرِّ الْأَصْلِيَّةُ) spajaju regens (ar. الْعَامِلُ) i dependens (ar. الْمَجْرُورُ) i tako unose novo značenje u iskaz. Izvorni prijedlog se ponaša kao poveznica između regensa i dependensa i ostvaruje semantičku vezu sa regensom, te na taj način osnovnom leksičkom značenju regensa daje dodatno značenje.

U redundantne prijedloge u arapskom jeziku se ubrajaju: مِنْ, كَ, لَ, بَ. Navedeni prijedlozi mogu biti i izvorni i redundantni i ovisno od konteksta javljaju se i kao jedni i kao drugi. Kada se javljaju kao redundantni prijedlozi ne određuju značenje iskaza, nemaju regensa, njihov dependens je riječ u genitivu samo formalno, a prema položaju (ar. مَحَلًّا) je u nominativu ili akuzativu. Osnovna funkcija redundantnih prijedloga je pojačavanje osnovnog sadržaja iskaza ili rečenice, tj. koroboracija.

U poluredundantne prijedloge se ubrajaju: حَاشَا وِ رَبِّ, لَعَلَّ, عَدَا, خَلَا. Poluredundantni prijedlozi uvode novo značenje u iskazu ili rečenici kao i izvorni. Zahtijevaju da njihov dependens bude u genitivu i ne mogu se izbaciti iz iskaza, jer bi u tom slučaju iskaz promijenio značenje. Međutim, ostvaruju oslabljenu semantičku vezu sa regensom, ali za razliku od redundantnih koji imaju funkciju koroboracije, poluredundantni prijedlozi dopunjavaju značenje.²³

Prijedlozi se po trećoj podjeli dijele na dimenzionalne i nedimenzionalne pri čemu se u obzir uzimaju leksičkosemantička svojstva prijedloga. Dimenzionalne prijedloge obilježava svojevrsna mjerljivost, tj. dimenzionalnost, te se dijele na prostorne (lokalne) i vremenske (temporalne) prijedloge imajući u vidu narav dimenzionalnosti. Nedimenzionalni prijedlozi imaju apstraktna i figurativna značenja koja se tiču kompleksnijih logičkih odnosa kao npr: značenja socijativa, finala, kauzativa, posesiva, figurativne intralokativnosti, modalnosti, itd.

Primarna, osnovna i najviše korištena značenja prijedloga su prostorna, a iz prostornih su se prvo razvila vremenska, a zatim nedimenzionalna. Dakle, nedimenzionalna značenja su izvedena iz dimenzionalnih i tiču se kompleksnijih logičkih odnosa (npr. sredstvo, uzrok, uvjet, itd.).

---

²³ O podjeli prijedloga koja se odnosi na semantički aspekt vidi u: Zehra Alispahić, „Prijedlozi u arapskom jeziku kao raskrivatelji novih semantičkih potencijala“, *POF*, br. 64/2014, Orijentalni institut u Sarajevu, Sarajevo, 2015, str. 52-53

Prostorna, vremenska i nedimenzionalna značenja pretpostavljaju osnovne suodnose predmeta, a ti suodnosi se određuju kao objekt lokalizacije i drugi predmet, tj. lokalizator, uz pomoć kojeg se objektu lokalizacije određuje položaj ili mjesto. Na osnovu suodnosa predmeta pretpostavljenom prostornim, vremenskim i nedimenzionalnim značenjima se određuje položaj ili mjesto objekta lokalizacije, tj. predmeta, u odnosu na lokalizator, kretanje objekta lokalizacije u odnosu na lokalizator bilo to kretanje polazište ili cilj, kretanje objekta lokalizatorom, ili izražavanje prostorne supozicije objekta lokalizacije i lokalizatora u lokalnoj koegzistenciji.²⁴ Imajući u vidu da su prijedlozi u arapskom jeziku polisemični i uvijek imaju široku lepezu značenja²⁵, oni u prijedložnim frazama ovisno o kontekstu i dominantnom semu ostvaruju različita osnovna prostorna značenja.

Prijedlozi u arapskom jeziku se prema tipu prostornih odnosa u četvrtoj podjeli dijele na prijedloge sa značenjem direktivnog kretanja u koje spadaju: ل, حَتَّى, إِلَى, prijedloge sa značenjem ablativnog kretanja u koje spadaju prijedlozi مِنْ, عَنْ, مُنْذُ, i prijedloge sa značenjem lokacije u koje spadaju prijedlozi فِي, ب, عَلَى koji je predmet ovog rada.

---

²⁴ O podjeli prijedloga na dimenzionalne i nedimenzionalne vidi u: Ivo Pranjković, *Druga hrvatska skladnja: sintaktičke rasprave*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2001, str. 7-8

²⁵ Mada imaju puno značenja, primarno značenje prijedloga je najznačajnije i analiza pokazuje da su ostala značenja kontekstualno ostvarena, te da su semantički često povezana sa primarnim značenjem.

Značenja prijedloga فِي

Prijedlog فِي je, kao što smo naveli, jedan od tri primarna prijedloga sa značenjem lokacije u arapskom jeziku. Može izražavati lokaciju u prostoru ili vremenu u dimenzionalnom smislu (ar. ظَرْفِيَّةٌ حَقِيقِيَّةٌ), te lokaciju u figurativnom smislu (ar. ظَرْفِيَّةٌ مَجَازِيَّةٌ). Njegova značenja su kontekstualno uvjetovana i prevodi se na različite načine u različitim kontekstima.²⁶

Prijedlozi sa značenjem lokacije su prijedlozi čiji je dominantni sem značenja vezan za lokaciju, bilo da se radi o lokaciji na prostornom, temporalnom, ili figurativnom planu. Lokacija u arapskom jeziku se može iskazati i pomoću sekundarnih prijedloga. Za razliku od prijedloga sa značenjem direktivnog kretanja i prijedloga sa značenjem ablativnog kretanja, prijedlozi lokacije su uglavnom vezani za stanje mirovanja.²⁷

Prijedlog فِي je polisemičan. Ostvaruje dimenzionalna značenja, bilo da se radi o prostornoj ili temporalnoj dimenzionalnosti, ali, takođe, ostvaruje i različita nedimenzionalna značenja. Prostorna značenja prijedloga vezuju se za utvrđivanja odnosa između objekta lokalizacije i lokalizatora te se na osnovu toga određuje mjesto ili položaj predmeta, tj. objekta lokalizacije u odnosu na lokalizator, dok se vremenska značenja izvode utvrđivanjem odnosa između događaja i vremenskog lokalizatora.

Prijedlog فِي ostvaruje sljedeća dimenzionalna prostorna i temporalna značenja: prostornu intralokativnost, vremensku intralokativnost, graničnu intralokativnost, supralokativnost i adlokativnost. Ovaj prijedlog ostvaruje i sljedeća nedimenzionalna značenja: figurativnu intralokativnost, posesiv, kauzativ, final, socijativ, izvor i modal.

U nastavku rada ćemo govoriti o različitim dimenzionalnim i nedimenzionalnim značenjima prijedloga فِي, kao i o specifičnoj upotrebi ovog prijedloga.

---

²⁶ Karin C. Ryding, *A Reference Grammar of Modern Standard Arabic*, Cambridge University Press, 2005, str. 375.

²⁷ W. Wright, *A grammar of the Arabic language*, preveo sa njemačkog Caspari, III izdanje, Cambridge University Press, 1898, str. 153.

Dimenzionalna značenja

Prijedlog في izražava mirovanje u prostoru ili vremenu i prijedložnom frazom sa ovim prijedlogom u strukturi odgovara se na pitanje *kada* i *gdje*. Rijetko prijedlog في može biti upotrijebljen u značenju prijedloga sa značenjem direktivnog kretanja, tj. označiti kretanje prema nekom cilju.²⁸ Treba naglasiti da je ovaj prijedlog jedini prijedlog u arapskom jeziku kojim se izražava lokacija u temporalnom smislu.²⁹

Prijedlog في se najčešće javlja u dimenzionalnim značenjima prostorne i temporalne intralokativnosti. Pored toga, javlja se i u značenjima granične intralokativnosti, adlokativnosti i supralokativnosti. Za dimenzionalna značenja prijedloga في bi se moglo reći da su primarna značenja, tj. najfrekventnija su u upotrebi. U nastavku slijedi analiza svakog dimenzionalnog značenja kojeg prijedlog في ostvaruje.

Prostorna intralokativnost

Prostorna intralokativnost „podrazumijeva da se objekat lokalizacije nalazi unutar ili u granicama lokalizatora.“³⁰ Objekat lokalizacije je u tom slučaju sa svih strana okružen lokalizatorom. Prostorna intralokativnost podrazumijeva mirovanje u prostoru. Većina gramatičara navode upotrebu prijedloga في u ovom značenju, što dovodi do zaključka da je ovo jedna od njegovih primarnih upotreba.³¹

U nastavku slijedi nekoliko primjera gdje se ostvaruje ovo značenje:³²

---

²⁸ J. A. Haywood i H. M. Nahmad, *A new Arabic grammar of the written language*, Lund Humphries, London, 1965, str. 418.; W. Wright, *A grammar of the Arabic language*, preveo sa njemačkog Caspari, III izdanje, Cambridge University Press, 1898, str. 153.

²⁹ Neki gramatičari spominju i prijedlog على u temporalnom značenju. Vidi u: Ron Buckley, *Modern Literary Arabic. A Reference Grammar*, Librairie du Liban Publishers, str. 330. ili u: Karin C. Ryding, *A Reference Grammar of Modern Standard Arabic*, Cambridge University Press, 2005, str. 382.

³⁰ Ivo Pranjković, *Druga hrvatska skladnja: sintaktičke rasprave*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2001, str. 9.

³¹ Vidi u: Karin C. Ryding, *A Reference Grammar of Modern Standard Arabic*, Cambridge University Press, 2005, str 375; Ron Buckley, *Modern Literary Arabic. A Reference Grammar*, Librairie du Liban Publishers, str. 307-308; Teufik Muftić, *Gramatika arapskoga jezika*, Ljiljan, Sarajevo, 1999, str. 460-461.

³² Primjeri koji će biti navedeni su iz djela koje je korpus ovog rada: Ṭaha Ḥusayn, *al-Ayyām*, Markaz al-Ahrām, 1992 (1. i 2. dio). Djelo je izvorno napisano na arapskom jeziku. Prijevod primjera bit će preuzet iz prijevoda ovog

Primjer 1.1.:

... فِي الْقَاءِ دُرُوسِهِ عَلَيْنَا فِي بَيْتِهِ.³³

...drži predavanja u svojoj kući.³⁴

...drži predavanja kod svoje kuće.³⁵

Podvučena prijedložna fraza فِي بَيْتِهِ je modifikator glagolske imenice الْقَاءِ u funkciji adverbijalne oznake za mjesto, u značenju mjesta održavanja predavanja, tj. da se predavanje vrši unutar lokalizatora (kuće). U prvom prijevodu je korišten naš prijedlog „u“, dok je u drugom korišten prijedlog „kod“ u istom značenju. Kako bi se izbjegla mogućnost razumijevanja prijedloga „kod“ u adlokativnom značenju, bilo bi adekvatnije da se koristi prijedlog „u“.

Primjer 1.2.:

... وَأَعْلَنَّا ذَلِكَ فِي الصُّحُفِ.³⁶

...a objavit ćemo to i u novinama.³⁷

...a i objavićemo to u novinama.³⁸

Podvučena prijedložna fraza فِي الصُّحُفِ je modifikator glagola أَعْلَنَّا u funkciji adverbijalne oznake za mjesto. Sama funkcija ukazuje na to da prijedlog فِي u ovom primjeru ostvaruje odnos prostorne intralokativnosti. Radnja objavljivanja se dešava unutar lokalizatora, tj. novina. Oba prijevoda su adekvatna.

Primjer 1.3.:

---

djela na bosanski jezik, i to prijevoda Esada Durakovića (Taha Husein, *Dani*, Svjetlost, Sarajevo, 1998) i prijevoda Nijaza Dizdarevića (Taha Husein, *Dani*, Svjetlost, Sarajevo, 1979). Prijedložne fraze koje u svojoj strukturi sadrže prijedlog فِي bit će podvučene, kao što će biti podvučeni prijevodni ekvivalenti tih fraza ukoliko ih bude. Predmet naše analize bit će i prijevodni ekvivalentni prijedložnih fraza, te ukoliko jedan od autora, po našem mišljenju, ne bude adekvatno preveo neku od prijedložnih fraza, naglasit ćemo to, a ukoliko budemo smatrali da prijevodu oba autora bude potrebna dopuna, navest ćemo prijevod za koji smatramo da bi bio najadekvatniji za navedeni primjer. Dokumentaciju primjera navodit ćemo u fusnotama.

³³ Taha Husayn, *al- 'Ayyām*, I-II, Dār al-Ma'ārif bi Miṣr, al-Qāhira, 1964, str. 210.

³⁴ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Esad Duraković, Svjetlost, Sarajevo, 1998, str. 212.

³⁵ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Nijaz Dizdarević, Svjetlost, Sarajevo, 1979, str. 73.

³⁶ Taha Husayn, *al- 'Ayyām*, I-II, Dār al-Ma'ārif bi Miṣr, al-Qāhira, 1964, str. 210.

³⁷ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Esad Duraković, Svjetlost, Sarajevo, 1998, str. 212.

³⁸ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Nijaz Dizdarević, Svjetlost, Sarajevo, 1979, str. 73.

...أَنَّ لَهُ مَكْتَبَةً غَنِيَّةً بِالْمَحْطُوطِ وَ الْمَطْبُوعِ فِي مِصْرَ وَ فِي أُورُوبَا.³⁹

...da ima bogatu biblioteku rukopisa i knjiga štampanih u Egiptu i Evropi...⁴⁰

... da ima biblioteku punu rukopisa i knjiga štampanih u Egiptu i Evropi...⁴¹

Podvučene prijedložne fraze فِي مِصْرَ i فِي أُورُوبَا su dvije koordinirane prijedložne fraze, dva koordinirana modifikatora imenice مَكْتَبَةً u funkciji atributa. Oba prijevoda su adekvatna. Treba naglasiti da su autori u prijevodu izbjegli repeticiju prijedloga koja služi naglašavanju. Primjer bi se mogao prevesti na sljedeći način: ...da ima bogatu biblioteku rukopisa i knjiga štampanih i u Egiptu i u Evropi.

Primjer 1.4.:

...لِيُطْفِئُوا مَا كَانَ يَتَأَجَّجُ فِي بُطُونِهِمْ مِنْ نَارِ الْقَوْلِ...⁴²

...da požar koji im je plamtio u stomacima od boba i prase zagase...⁴³

...da ugase vatru boba i poriluka što je gorjela u njihovim stomacima...⁴⁴

Podvučena prijedložna fraza فِي بُطُونِهِمْ u prethodnom primjeru je modifikator glagola يَتَأَجَّجُ u funkciji adverbijalne oznake za mjesto. Ukazuje na to da je osjećaj plamteće vatre bio unutar granica lokalizatora, tj. stomaka, i time ostvaruje odnos prostorne intralokativnosti. Oba prijevoda navedenog primjera su adekvatna. U oba prijevoda korišten je naš prijedlog „u“ uz imenicu u lokativu.

Primjer 1.5.:

...وَ إِنَّمَا خُلِقَ لِيَبِعَ الْعَسَلِ الْأَسْوَدِ فِي سِرْيَاقُوسَ...⁴⁵

...već je stvoren za to da prodaje pekmez u Sirjakosu.⁴⁶

³⁹ Ṭaha Husayn, *al-ʿAyyām*, I-II, Dār al-Maʿārif bi Miṣr, al-Qāhira, 1964, str. 279.

⁴⁰ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Esad Duraković, Svjetlost, Sarajevo, 1998, str. 213.

⁴¹ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Nijaz Dizdarević, Svjetlost, Sarajevo, 1979, str. 73.

⁴² Ṭaha Husayn, *al-ʿAyyām*, I-II, Dār al-Maʿārif bi Miṣr, al-Qāhira, 1964, str. 210.

⁴³ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Esad Duraković, Svjetlost, Sarajevo, 1998, str. 211.

⁴⁴ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Nijaz Dizdarević, Svjetlost, Sarajevo, 1979, str. 72.

⁴⁵ Ṭaha Husayn, *al-ʿAyyām*, I-II, Dār al-Maʿārif bi Miṣr, al-Qāhira, 1964, str. 292.

⁴⁶ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Esad Duraković, Svjetlost, Sarajevo, 1998, str. 226.

...već za to da prodaje pekmez u Sirjakosu.⁴⁷

Prijedložna fraza u prethodnom primjeru فِي سِرْيَا فُوس je modifikator glagolske imenice يَبِيعُ u funkciji adverbijalne oznake za mjesto. Ukazuje na to da se prodaja vrši unutar granica sela Sirjakos, i tako ostvaruje odnos prostorne intralokativnosti. Oba prijevoda su adekvatna. Korišten je naš prijedlog „u“ uz toponim u lokativu.

Primjer 1.6.:

وَكَانَتِ الْمَدِينَةُ جَدِيدَةً، وَكَانَ الْقَطَارُ لَا يَتَقَفُ فِيهَا إِلَّا دَقِيقَةً وَاحِدَةً.⁴⁸

*Grad je bio nov. Voz je u njemu stajao jedva jednu minutu.*⁴⁹

*Grad je bio nov, i voz je stajao samo jedan minut.*⁵⁰

Prijedložna fraza فِيهَا u prethodnom primjeru javlja se u funkciji obavezne adverbijalne dopune mjesta glagola يَتَقَفُ jer glagol „stajati“ spada u glagole mirovanja. Ukazuje na to da je objekat lokalizacije, tj. voz, stajao u granicama lokalizatora, tj. grada i time ostvaruje značenje prostorne intralokativnosti. Iz ovog primjera možemo vidjeti da na poziciju zavisnog člana prijedložne fraze može doći i pronominalni sufiks, tj. nenaglašena lična zamjenica. Prvi prijevod je adekvatan jer je prijedložna fraza iz izvornika uključena i prevedena prijedlogom „u“ i ličnom zamjenicom u lokativu. U drugom prijevodu prijedložna fraza je izostavljena u slobodnom prijevodu. Smatramo da je prvi prijevod precizniji i da je jasniji budući da sadrži prijevodni ekvivalent „u njemu“ prijedložne fraze upotrijebljene u tekstu izvornika.

Iz prethodno navedenih primjera možemo zaključiti da se prijedlog فِي kada ostvaruje odnos prostorne intralokativnosti najčešće prevodi našim prijedlogom „u“, a njegov komplement imenicom u lokativu.

---

⁴⁷ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Nijaz Dizdarević, Svjetlost, Sarajevo, 1979, str. 79.

⁴⁸ Ṭaha Husayn, *al-'Ayyām*, I-II, Dār al-Ma'ārif bi Miṣr, al-Qāhira, 1964, str. 299.

⁴⁹ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Esad Duraković, Svjetlost, Sarajevo, 1998, str. 231.

⁵⁰ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Nijaz Dizdarević, Svjetlost, Sarajevo, 1979, str. 81.

Temporalna intralokativnost

Temporalna intralokativnost⁵¹ podrazumijeva da se „događaj odvija unutar vremenskog roka određenog vremenskim lokalizatorom“.⁵² Može se upotrebljavati za radnju koja se desila u nekom trenutku u prošlosti, ali i za radnju koja je trajala u određenom vremenskom razdoblju.⁵³

U sljedećim primjerima ovaj prijedlog je korišten za izražavanje intratemporalnosti, kako ovo značenje naziva Pranjković:

Primjer 2.1.:

...فَقَدْ كَانَ يَسْتَطِيعُ إِذَا دَخَلَ الْأَزْهَرَ فِي الصُّبْحِ أَنْ يَذْهَبَ إِلَى خِرَانَتِهِ...⁵⁴

*Mogao je po dolasku na al-Azhar ujutro otići do ormara...*⁵⁵

*Mogao je, kada bi stigao u Azhar ujutro, da stavi tu sandale...*⁵⁶

Podvučena prijedložna fraza u prethodnom primjeru فِي الصُّبْحِ je modifikator u funkciji adverbijalne oznake za vrijeme glagola دَخَلَ. Ukazuje na to da se radnja dolaska desila unutar granica vremenskog lokalizatora, tj. jutra, i tako ostvaruje značenje temporalne intralokativnosti. Oba prevoditelja su adekvatno preveli prethodni primjer prilogom za vrijeme *ujutro*.

Primjer 2.2.:

وَ إِلَى هَذَا الشَّيْخِ كَانَ تَدْبِيرُ طَعَامِهِمْ وَ هُوِهِمُ الْبَرِيءِ فِي يَوْمِ الْجُمُعَةِ.⁵⁷

*Petkom je starac brinuo o njihovoj hrani i bezbrižnosti.*⁵⁸

*Petak je bio dan kada je starac preuzimao na sebe brigu o njihovoj hrani i nevinoj zabavi...*⁵⁹

---

⁵¹ Ovo značenje se spominje u različitim gramatikama, a neke od njih su: Karin C. Ryding, *A Reference Grammar of Modern Standard Arabic*, Cambridge University Press, 2005, str. 375-376.; Ron Buckley, *Modern Literary Arabic. A Reference Grammar*, Librairie du Liban Publishers, str. 309.

⁵² Ivo Pranjković, *Druga hrvatska skladnja: sintaktičke rasprave*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2001, str. 15.

⁵³ Karin C. Ryding, *A Reference Grammar of Modern Standard Arabic*, Cambridge University Press, 2005, str. 375.

⁵⁴ Ṭaha Husayn, *al-'Ayyām*, I-II, Dār al-Ma'ārif bi Miṣr, al-Qāhira, 1964, str. 210.

⁵⁵ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Esad Duraković, Svjetlost, Sarajevo, 1998, str. 209.

⁵⁶ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Nijaz Dizdarević, Svjetlost, Sarajevo, 1979, str. 71.

⁵⁷ Ṭaha Husayn, *al-'Ayyām*, I-II, Dār al-Ma'ārif bi Miṣr, al-Qāhira, 1964, str. 170.

⁵⁸ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Esad Duraković, Svjetlost, Sarajevo, 1998, str. 134.

Podvučena prijedložna fraza u prethodnom primjeru فِي يَوْمِ الْجُمُعَةِ je modifikator glagolske imenice تَنْبِيرٌ te je u funkciji adverbijalne oznake za vrijeme. Ukazuje na to da je starčeva briga o njihovoj hrani i bezbrižnosti odvijala u okviru određenog vremenskog lokalizatora, tj. petkom. Prvi prijevod prethodnog primjera je adekvatan, dok je u drugom, slobodnijem prijevodu adverbijalni dodatak iz teksta izvornika preveden kao subjekat.

Primjer 2.3.:

يَخْرُجُ فِي الْوَاحِدَةِ ظُهْرًا.

Izlazi u jedan sat popodne.

Podvučena prijedložna fraza u prethodnom primjeru فِي الْوَاحِدَةِ je modifikator glagola يَخْرُجُ u funkciji adverbijalne oznake za vrijeme. S obzirom na to da ovisno o kontekstu glagoli u imperfektu (prezentu) u arapskom jeziku mogu imati i značenje futura, navedena prijedložna fraza označava vremenski lokalizator u okviru kojega se određena radnja odvija ili će se odvijati. Prijedlog فِي u ovom slučaju ostvaruje značenje temporalne intralokativnosti i prevodi se sa našim prijedlogom „u“ a njegov komplement imenicom u akuzativu.

Primjer 2.4.:

هَذِهِ سَتَعْرِفُهَا فِي الْمُسْتَقْبَلِ.

*Ti ćeš ovo saznati u budućnosti.*⁶⁰

Prijedložna fraza فِي الْمُسْتَقْبَلِ je u prethodno navedenom primjeru je modifikator glagola سَتَعْرِفُ u funkciji adverbijalne oznake za vrijeme. Budućnost predstavlja vremenski lokalizator u okviru kojeg će se određena radnja izvršiti.

Primjer 2.5.:

... وَ يَسْتَمْتِعُ بِالتَّحَدُّثِ إِلَيْهِ فِي أَثْنَاءِ الْعِشَاءِ وَ أَثْنَاءِ الْعَدَاءِ.⁶¹

*...i da vodi razgovor s njim za vrijeme večere i ručka.*⁶²

⁵⁹ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Nijaz Dizdarević, Svjetlost, Sarajevo, 1979, str. 42.

⁶⁰ Primjeri preuzeti iz: Ron Buckley, *Modern Literary Arabic. A Reference Grammar*, Librairie du Liban Publishers, str. 309.

⁶¹ Taha Husayn, *al-'Ayyām*, I-II, Dār al-Ma'ārif bi Miṣr, al-Qāhira, 1964, str. 29.

...i uživao je u razgovoru sa njim za vrijeme večere i ručka.⁶³

Podvučena prijedložna fraza فِي أَثْنَاءِ الْعِشَاءِ je modifikator glagolske imenice تَحَدَّثُ u funkciji adverbijalne oznake za vrijeme. Ukazuje na vrijeme vršenja glagolske radnje, tj. da je razgovor trajao u okviru određenog vremenskog perioda, tj. vremenskog lokalizatora. Iz prethodnog primjera možemo vidjeti da prijedlog فِي može učestvovati u tvorbi složenog prijedloga u arapskom jeziku, budući da je فِي أَثْنَاءِ složeni prijedložni izraz sastavljen od primarnog prijedloga فِي i sekundarnog prijedloga أَثْنَاءِ. Sekundarni prijedlozi u arapskom jeziku nekada dodaju značenje vremenskog toka glagolske radnje, tj. protežnosti. Prijedlog فِي se u ovom slučaju prevodi izrazima koji ukazuju na trajanje radnje, u ovom slučaju „za vrijeme“. Oba prevoditelja su adekvatno preveli prethodni primjer.

Iz prethodnih primjera vidimo da se prijedlog فِي koristi za izražavanje temporalne intralokativnosti. Najčešće se prevodi prijedlogom „u“ i imenicom u akuzativu, besprijedložnim instrumentalnom i vremenskim priložima.

Granična intralokativnost

Intralokativnost može podrazumijevati i kretanje prema unutrašnjosti lokalizatora⁶⁴, odnosno kretanje prema nekoj tački u prostoru i njeno dosezanje, npr:

Primjer 3.1.:

...إِلَى خَزَائِنِهِ فَيَضَعُ فِيهَا نَعْلَيْهِ وَرَغِيْفَيْهِ...⁶⁵

...do ormara, staviti u njega obuću i dvije lepinje...⁶⁶

...da stavi tu sandale i obje ili jednu lepinju...⁶⁷

---

⁶² Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Esad Duraković, Svjetlost, Sarajevo, 1998, str. 190.

⁶³ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Nijaz Dizdarević, Svjetlost, Sarajevo, 1979, str. 64.

⁶⁴ Ivo Pranjković, *Druga hrvatska skladnja: sintaktičke rasprave*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2001, str. 9.

⁶⁵ Taha Husayn, *al- 'Ayyām*, I-II, Dār al-Ma'ārif bi Miṣr, al-Qāhira, 1964, str. 210.

⁶⁶ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Esad Duraković, Svjetlost, Sarajevo, 1998, str. 209.

⁶⁷ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Nijaz Dizdarević, Svjetlost, Sarajevo, 1979, str. 71.

Prijedložna fraza فِيهَا u prethodnom primjeru je obavezna adverbijalna dopuna mjesta glagola يَصْنَع. Ukazuje na to da se radnja odvija kretanjem prema nekoj tački i doseže je, tj. da se obuća i dvije lepinje kreću ka ormaru i dosežu ga. U prvom prijevodu primjera korišten je prijedlog „u“ i imenica u akuzativu. U drugom prijevodu primjera prijedložna fraza je prevedena prilogom *tu*. Oba prijevoda su adekvatna.

Primjer 3.2.:

...وَيَضَعُ مَحْفَظَتَهُ فِي مَكَانِهَا...⁶⁸

...spustit će tašnu...⁶⁹

...ostaviti tašnu na njeno mjesto...⁷⁰

Prijedložna fraza فِي مَكَانِهَا u prethodnom primjeru je obavezna adverbijalna dopuna mjesta glagola يَضَعُ. Ukazuje na to da se tašna kreće ka njenom mjestu i doseže ga. U prvom prijevodu prijedložna fraza nije prevedena kao takva, već je korišten glagol „spustiti“ kojim se naglašava kretanje ka nekom mjestu, dok je drugi prijevod doslovan. Iz drugog primjera možemo zapaziti da je korišten naš prijedlog „na“ jer prijedlog فِي sadrži i određeni stupanj supralokativnog značenja.

Primjer 3.3.:

...يُرِيدُ أَنْ يُلْقِيَ نَفْسَهُ فِي هَذَا الْبَحْرِ...⁷¹

...željan da se baci u to more...⁷²

...sa namjerom da se baci u ovo more...⁷³

Podvučena prijedložna fraza u prethodnom primjeru فِي هَذَا الْبَحْرِ je obavezna adverbijalna dopuna mjesta za glagol يُلْقِي. Ukazuje na to da radnja podrazumijeva kretanje ka određenoj tački u prostoru, tj. moru, pri čemu objekt lokalizacije doseže tu tačku. Oba prijevoda primjera su adekvatna.

⁶⁸ Ṭaha Husayn, *al-ʿAyyām*, I-II, Dār al-Maʿārif bi Miṣr, al-Qāhira, 1964, str. 193.

⁶⁹ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Esad Duraković, Svjetlost, Sarajevo, 1998, str. 129.

⁷⁰ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Nijaz Dizdarević, Svjetlost, Sarajevo, 1979, str. 40.

⁷¹ Ṭaha Husayn, *al-ʿAyyām*, I-II, Dār al-Maʿārif bi Miṣr, al-Qāhira, 1964, str. 129.

⁷² Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Esad Duraković, Svjetlost, Sarajevo, 1998, str. 113.

⁷³ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Nijaz Dizdarević, Svjetlost, Sarajevo, 1979, str. 34.

Teufik Muftić navodi da se prijedlog في može koristiti umjesto prijedloga إلى. U tom slučaju, prijedlog في ostvaruje značenje granične intralokativnosti. Kao primjer za to navodi sljedeći ajet iz Kur'ana:

Primjer 3.4.:

وَلَوْ شِئْنَا لَبَعَثْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ نَذِيرًا.

*Da smo htjeli, poslali bismo u svako naselje nekog da ih opomene.*⁷⁴

U primjeru 3.4., prijedlog في ima značenje kretanja prema unutrašnjosti lokalizatora, tj. prema unutrašnjosti svakog naselja, te ostvaruje značenje granične intralokativnosti. Prijedložna fraza في كُلِّ قَرْيَةٍ je modifikator glagola بَعَثْنَا u funkciji adverbijalne oznake mjesta.

Iz prethodnih primjera vidimo da se prijedlog في može koristiti za značenje granične intralokativnosti. Najčešće se prevodi našim prijedlogom „u“ uz imenicu u akuzativu. Takođe, može se zapaziti da se značenje granične intralokativnosti prijedloga في ostvaruje samo uz glagole kretanja.

Adlokativnost

Adlokativnost podrazumijeva da je „objekat lokalizacije u neposrednoj blizini lokalizatora.“⁷⁵ Najčešće se prevodi našim prijedlogom „kraj“ kao što možemo vidjeti u narednim dvama primjerima:

Primjer 4.1.:

وَقَفَّ الْحَارِسُ فِي الْبَابِ.⁷⁶

Čuvar stade kraj vrata.

Podvučena prijedložna fraza u prethodnom primjeru في الْبَابِ je obavezna adverbijalna dopuna mjesta glagola وَقَفَّ jer je riječ o glagolu mirovanja. Ukazuje na to da je objekat lokalizacije, tj.

⁷⁴ Teufik Muftić, *Gramatika arapskoga jezika*, Ljiljan, Sarajevo, 1999, str. 462.

⁷⁵ Ivo Pranjković, *Druga hrvatska skladnja: sintaktičke rasprave*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2001, str. 9.

⁷⁶ Abbās Ḥasan, *al-Naḥw al-Wāfī*, Dār al-Ma'ārif, Miṣr, al-Ṭab'a al-tālīta, II dio, 1974, str. 508.

čuvar, u neposrednoj blizini lokalizatora, tj. vrata, tako da prijedlog في ostvaruje značenje adlokativnosti.

Primjer 4.2.:

أَلْحَارِسُ يَتَقَفُّ فِي الْبَابِ.

Čuvar stoji kraj vrata.⁷⁷

U primjeru 4.2., prijedlog في je korišten umjesto prijedloga ب, kako to navodi Teufik Muftić, da se izrazi adlokativno značenje, a to značenje podrazumijeva bliskost, odnosno dolazak u neposredan dodir sa nekim ili nečim, u ovom slučaju čuvar je u neposrednoj blizini vrata. Prethodna dva primjera su veoma slična, a naveli smo ih kako bismo pokazali da više autora u svojim djelima spominju mogućnost da prijedlog في ostvari značenje adlokativnosti, i to kada supstituira prijedlog ب.⁷⁸

Supralokativnost

Supralokativnost podrazumijeva da se „objekat lokalizacije nalazi ili kreće u vršnom dijelu, po površini lokalizatora ili iznad njega“.⁷⁹ Supralokativnost je jedno od primarnih značenja prijedloga عَلَى, međutim i prijedlog في se katkada koristi da se ostvari značenje supralokativnosti (ar. الاستِعْلَاءُ)⁸⁰, a u nastavku slijede primjeri za to:

Primjer 5.1.:

...فَلَمْ يَكُنْ يَرَى امْرَأَةً فِي الشَّارِعِ أَوْ الْحَاذِرَةِ أَوْ الرَّبِيعِ إِلَّا فَصَّلَهَا بِعَيْنِهِ تَفْصِيلاً...⁸¹

Čim ugleda kakvu ženu na ulici, u mahali, ili u zgradi, pažljivo je zagleda, u sebi je detaljno analizira...⁸²

⁷⁷ Teufik Muftić, *Gramatika arapskoga jezika*, Ljiljan, Sarajevo, 1999, str. 462.

⁷⁸ Treba napomenuti da su primjeri 4.1. i 4.2. pronađeni samo u gramatikama arapskog jezika, dok primjere iz korpusa za značenje adlokativnosti prijedloga في nismo uspjeli pronaći. Značenje adlokativnosti u korpusu uglavnom je izraženo upotrebom prijedloga ب ili عَلَى.

⁷⁹ Ivo Pranjković, *Druga hrvatska skladnja: sintaktičke rasprave*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2001, str. 9.

⁸⁰ 'Abbās Ḥasan, *al-Naḥw al-Wāfī*, Dār al-Ma'ārif, Miṣr, al-Ṭab'a al-ṭāliḡa, II dio, 1974, str. 507.

⁸¹ Ṭaha Husayn, *al-'Ayyām*, I-II, Dār al-Ma'ārif bi Miṣr, al-Qāhira, 1964, str. 181.

Čim bi vidio ženu na ulici, ili u kakvom sokačetu ili u samoj zgradi, napadno bi je zagledao i detaljno raščlanjavao.⁸³

Prijedložna fraza فِي الشَّارِعِ u prethodnom primjeru je modifikator glagola بَرَى u funkciji adverbijalne oznake za mjesto. Objekat lokalizacije, u ovom slučaju žena, se nalazi na površini lokalizatora, tj. ulice. To znači da je prijedlog فِي u ovom slučaju ostvario značenje supralokativnosti. Oba prijevoda su adekvatna.

Primjer 5.2.:

وَيَبْحَثُونَ فِي أَرْضِهَا الرَّخْوَةَ عَمَّا تَحْتَلِفُ مِنْ صِغَارِ السَّمَكِ فَمَاتَ لِإِنْقِطَاعِ الْمَاءِ عَنْهُ.⁸⁴

...tražeći po mehkome dnu zaostale ribice uginule usljed povlačenja vode.⁸⁵

Podvučena prijedložna fraza فِي أَرْضِهَا الرَّخْوَةَ u prošlom primjeru je adverbijalna oznaka za mjesto glagola يَبْحَثُونَ. Prijedlog فِي u okviru podvučene prijedložne fraze ostvaruje značenje supralokativnosti budući da se objekat lokalizacije, nalazi na površini lokalizatora, tj. na mehkome dnu. U prijevodu je korišten naš prijedlog „po“ koji pored prijedloga „na“ također označava supralokativnost, s tim da dodaje značenje dinamičnosti radnji koja se odvija.

Primjer 5.3.:

وَيَمْشِي الثَّلَاثَةُ فِي الطَّرِيقِ هَكَذَا.⁸⁶

Išli su sva trojica putem uporedo...⁸⁷

...i tako su uporedo išli zauzimajući cijelu ulicu...⁸⁸

Prijedložna fraza فِي الطَّرِيقِ u prethodnom primjeru je obavezna adverbijalna dopuna mjesta glagola يَمْشِي budući da se radi o glagolu kretanja. Objekat lokalizacije, u ovom slučaju trojica, se nalazi na površini lokalizatora, tj. puta ili ulice, s toga prijedlog فِي ovdje ostvaruje značenje

⁸² Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Esad Duraković, Svjetlost, Sarajevo, 1998, str. 142.

⁸³ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Nijaz Dizdarević, Svjetlost, Sarajevo, 1979, str. 45.

⁸⁴ Ṭaha Husayn, *al-'Ayyām*, I-II, Dār al-Ma'ārif bi Miṣr, al-Qāhira, 1964, str. 20.

⁸⁵ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Esad Duraković, Svjetlost, Sarajevo, 1998, str. 21.

⁸⁶ Ṭaha Husayn, *al-'Ayyām*, I-II, Dār al-Ma'ārif bi Miṣr, al-Qāhira, 1964, str. 33.

⁸⁷ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Esad Duraković, Svjetlost, Sarajevo, 1998, str. 31.

⁸⁸ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Nijaz Dizdarević, Svjetlost, Sarajevo, 1979, str. 18.

supralokativnosti. Adekvatan prijevod prethodnog primjera bi mogao biti i: „...i tako su sva trojica hodali po ulici...“.

Primjer 5.4.:

فَأَمَّا الطَّوْرُ الثَّانِي مِنْ أَطْوَارِهِ فَقَدْ كَانَ اضْطِرَابُهُ فِي الطَّرِيقِ بَيْنَ هَذِهِ الْبَيْتَةِ وَ بَيْنَ الْأَزْهَرِ.⁸⁹

*Drugi dio njegovog dana predstavljao je mučenje na putu odatle do al-Azhara.*⁹⁰

*Drugi od tri dijela dana predstavljao je pravu moru, koja ga je pritiskala na cijelom putu od mahale do Azhara.*⁹¹

Podvučena prijedložna fraza فِي الطَّرِيقِ بَيْنَ هَذِهِ الْبَيْتَةِ وَ بَيْنَ الْأَزْهَرِ je adverbijalna oznaka za mjesto glagolske imenice اضْطِرَابٌ. Radnja se odvija po površini puta, te je riječ o značenju supralokativnosti koje prijedlog فِي u ovom slučaju ostvaruje.

U prošlim primjerima, prijedlog فِي je korišten da izrazi značenje supralokativnosti. Supralokativnost je osnovno značenje prijedloga عَلَى, i podrazumijeva da se objekat lokalizacije nalazi na/iznad lokalizatora. Za razliku od njega, prijedlog فِي nosi osnovno značenje intralokativnosti koje podrazumijeva da se objekat lokalizacije nalazi unutar lokalizatora, ali smo iz prethodnih primjera mogli vidjeti da se umjesto prijedloga عَلَى koristio prijedlog فِي za izražavanje supralokativnosti. Najčešće se prevodi našim prijedlogom „na“ i imenicom u dativu.

Nedimenzionalna značenja

Prijedlog فِي se u sklopu nedimenzionalnih značenja javlja u značenju figurativne intralokativnosti, modala, kauzativa, socijativa, posesiva, finala i komparativa. Za nedimenzionalna značenja prijedloga فِي bi se moglo reći da su manje frekventna u odnosu na njegova dimenzionalna značenja. U nastavku ćemo analizirati primjere u kojima prijedlog فِي ostvaruje neko od navedenih nedimenzionalnih značenja.

⁸⁹ Taha Husayn, *al- 'Ayyām*, I-II, Dār al-Ma'ārif bi Miṣr, al-Qāhira, 1964, str. 130.

⁹⁰ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Esad Duraković, Svjetlost, Sarajevo, 1998, str. 107.

⁹¹ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Nijaz Dizdarević, Svjetlost, Sarajevo, 1979, str. 32.

Figurativna intralokativnost⁹²

Intralokativnost podrazumijeva nalaženje objekta lokalizacije unutar ili u granicama lokalizatora. Prijedlog فِي, pored toga što može izraziti lokaciju u dimenzionalnom smislu, može izraziti lokaciju u nedimenzionalnom smislu, tj. u figurativnom smislu, i to u kombinaciji sa imenicama apstraktne prirode. U nastavku slijede primjeri za figurativnu intralokativnost:

Primjer 6.1.:

وَكَذَلِكَ عَرَفَ الْفَتَى فِي أَلَمٍ لَأَذِيعٍ وَ لِأَوَّلِ مَرَّةٍ فِي حَيَاتِهِ النَّاشِئَةِ...⁹³

*Tako mladić, sa osjećanjem oštrog bola, prvi put u svome mladom životu dođe do spoznaje...*⁹⁴

*Tako mladić s ostrim bolom dođe prvi put u svome mladom životu do saznanja...*⁹⁵

U prethodnom primjeru prijedložna fraza فِي حَيَاتِهِ النَّاشِئَةِ je modifikator imenice مَرَّةٌ u funkciji atributa. Imenica حَيَاةٌ sa pronominalnim sufiksom je zavisni član prijedložne fraze, te je po svom značenju imenica apstraktne prirode. Oba prevodioca su prijedložnu frazu preveli adekvatno i na isti način. Figurativna intralokativnost se može izraziti prijedložnom frazom koja se može sastojati iz dva ili više članova. Najčešće se prevodi našim prijedlogom „u“ i imenicom u dativu. Može se prevesti i glagolskim pridjevom trpnim, npr.:

Primjer 6.2.:

وَيَقْضِي شَطْرًا طَوِيلًا مِنْ اللَّيْلِ فِي هَذِهِ الْأَهْوَالِ وَالْأَجْوَالِ وَالْخَوْفِ مِنَ الْعُرْيَتِ...⁹⁶

*...probdijevši veći dio noći obuzet tim silnim strahovima od ifrita.*⁹⁷

*...pošto je veći dio noći provodio u strahovima od zloduha.*⁹⁸

⁹² O tome vidi u: Šaćir Sikirić, „Sintaksičke funkcije arapskih prijedloga“, *POF*, Sv. III-IV, Sarajevo, 1953, str. 569; Teufik Muftić, *Gramatika arapskoga jezika*, Ljiljan, Sarajevo, 1999, str. 461.

⁹³ Taha Husayn, *al- 'Ayyām*, I-II, Dār al-Ma'ārif bi Miṣr, al-Qāhira, 1964, str. 29.

⁹⁴ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Esad Duraković, Svjetlost, Sarajevo, 1998, str. 207.

⁹⁵ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Nijaz Dizdarević, Svjetlost, Sarajevo, 1979, str. 71.

⁹⁶ Taha Husayn, *al- 'Ayyām*, I-II, Dār al-Ma'ārif bi Miṣr, al-Qāhira, 1964, str. 19.

⁹⁷ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Esad Duraković, Svjetlost, Sarajevo, 1998, str. 19-20

⁹⁸ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Nijaz Dizdarević, Svjetlost, Sarajevo, 1979, str. 9.

Iz prethodnog primjera možemo vidjeti da figurativna intralokativnost ponekad može podrazumijevati stanje subjekta u vrijeme vršenja glagolske radnje. Može se prevesti glagolskim pridjevom trpnim “obuzet”, ali i prijedložnom frazom sa našim prijedlogom “u” i imenicom u dativu.

Primjer 6.3.:

...وَ يَطْلُبُ مَعَهَا أَشْيَاءَ أُخْرَى هِيَ الَّتِي يَطْلُبُهَا النَّاسُ فِي حَيَاتِهِمْ.⁹⁹

...već se uz učenje posvećivao i drugim stvarima koje ljudi inače traže u životu.¹⁰⁰

... on je tražio i druge stvari koje ljudi od života očekuju.¹⁰¹

U prethodnom primjeru prijedložna fraza فِي حَيَاتِهِمْ je modifikator glagola يَطْلُبُ u funkciji adverbijalne oznake za mjesto. Imenica حَيَاةٌ je apstraktne prirode, s toga prijedlog فِي u ovom slučaju ostvaruje značenje figurativne intralokativnosti. U prvom prijevodu je korišten prijedlog „u“ sa imenicom u dativu, što predstavlja korektan prijevod, dok je u drugom prijedlogu korišten naš prijedlog „od“ uz imenicu u genitivu u funkciji indirektnog objekta glagola „očekivati“ u slobodnijem prijevodu prevodioca.

Modal

Prijedlog فِي se često javlja u okviru prijedložne fraze u kojoj je zavisni član uvijek neodređena imenica, koja je u funkciji modifikatora glagola, tj. adverbijalne oznake za način, npr.:

Primjer 7.1.:

وَ كَذَلِكَ عَرَفَ الْفَتَى فِي أَلَمٍ لَادِعٍ وَ لِأَوَّلِ مَرَّةٍ فِي حَيَاتِهِ النَّاشِئَةَ...¹⁰²

Tako mladić, sa osjećanjem oštrog bola, prvi put u svome mladom životu dođe do spoznaje...¹⁰³

Tako mladić s oštrim bolom dođe prvi put u svome mladom životu do saznanja...¹⁰⁴

⁹⁹ Ṭaha Husayn, *al- 'Ayyām*, I-II, Dār al-Ma'ārif bi Miṣr, al-Qāhira, 1964, str. 177.

¹⁰⁰ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Esad Duraković, Svjetlost, Sarajevo, 1998, str. 139.

¹⁰¹ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Nijaz Dizdarević, Svjetlost, Sarajevo, 1979, str. 44.

¹⁰² Ṭaha Husayn, *al- 'Ayyām*, I-II, Dār al-Ma'ārif bi Miṣr, al-Qāhira, 1964, str. 29.

¹⁰³ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Esad Duraković, Svjetlost, Sarajevo, 1998, str. 207.

Podvučena prijedložna fraza u prethodnom primjeru فِي أَلِمٍ لَّاذِعٍ je modifikator glagola عَرَفَ u funkciji adverbijalne oznake za način. U oba prijevoda je korišten naš prijedlog „s“ uz imenicu u instrumentalu.

Primjer 7.2.:

فَلَمَّا هَمَّ الْفَتَى أَنْ يَقُولَ لَهُ بَعْضَ الشَّيْءِ أَسْكَّتَهُ فِي رَفِقٍ...¹⁰⁵

*Kada bi mu mladić htio štogod reći, profesor mu se blago obraćao...*¹⁰⁶

*Ali kad je mladic htio da mu se nešto kaže, ovaj ga blago ušutka...*¹⁰⁷

Prijedložna fraza فِي رَفِقٍ u prethodnom primjeru je modifikator glagola أَسْكَّتَ u funkciji adverbijalne oznake za način. U oba prijevoda je adekvatno prevedena našim prilogom za način „blago“.

Primjer 7.3.:

مُرْتَبًا لَهُ تَرْبِيًّا فِي صَوْتٍ لَا يَخْلُو مِنْ حَشْرَجَةٍ...¹⁰⁸

*Izgovarao je to pjevajućim tonom, s dikcijom koja je pomalo podsjećala na hroptanje...*¹⁰⁹

*Sve je to govorio pjevajućim glasom, izvijajući užasno, katkada i hropčući...*¹¹⁰

Prijedložna fraza فِي صَوْتٍ لَا يَخْلُو مِنْ حَشْرَجَةٍ u prošlom primjeru je modifikator imenice مُرْتَبًا, tj. participa aktivnog u funkciji adverbijalne oznake za način. Prijedlog فِي u ovom slučaju ostvaruje značenje modala, može se prevesti prijedlogom „s“ i imenicom u instrumentalu, što je slučaj u prvom prijevodu ili glagolskim prilogom sadašnjim, što je to slučaj u drugom prijevodu.

---

¹⁰⁴ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Nijaz Dizdarević, Svjetlost, Sarajevo, 1979, str. 71.

¹⁰⁵ Taha Husayn, *al- 'Ayyām*, I-II, Dār al-Ma'ārif bi Miṣr, al-Qāhira, 1964, str. 293.

¹⁰⁶ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Esad Duraković, Svjetlost, Sarajevo, 1998, str. 227.

¹⁰⁷ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Nijaz Dizdarević, Svjetlost, Sarajevo, 1979, str. 79.

¹⁰⁸ Taha Husayn, *al- 'Ayyām*, I-II, Dār al-Ma'ārif bi Miṣr, al-Qāhira, 1964, str. 116.

¹⁰⁹ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Esad Duraković, Svjetlost, Sarajevo, 1998, str. 95.

¹¹⁰ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Nijaz Dizdarević, Svjetlost, Sarajevo, 1979, str. 29.

Kauzativ

Prijedlog في može biti korišten i da se ostvari kauzativno značenje (ar. التَّغْلِيلُ)¹¹¹ i to najčešće u značenju „uzroka razloga koji se temelji na kakvim činjenicama, tj. na stanjima ili okolnostima koji „najavljuju“ ili pomažu pojavu bilo uzroka izazivača bilo uzroka motiva“.¹¹² Prevodi se prijedlozima „zbog“ ili „za“, kao što možemo vidjeti u sljedećim primjerima:

Primjer 8.1.:

وَزَعَمْتَ أَنَّ ابْنَكَ قَدْ نَسِيَ الْقُرْآنَ، وَ لُمْتَنِي فِي ذَلِكَ لَوْمًا شَدِيدَةً...¹¹³

*Tvrdio si kako je tvoj sin zaboravio Kur'an i meni si strašno prigovarao zbog toga.*¹¹⁴

*Ti si tvrdio da ti je sin zaboravio Kur'an i mene si žestoko korio.*¹¹⁵

Prijedložna fraza فِي ذَلِكَ u prethodnom primjeru je rečenički prilog sa značenjem uzroka. Prvi prijevod je adekvatan, budući da je prevodilac upotrijebio prijedlog „zbog“, dok je u drugom prijevodu prijedložna fraza ispuštena. Iz prethodnog primjera se može vidjeti da se prijedlog في u značenju kauzativa javlja rijetko. U nastavku slijede primjeri iz gramatika:

Primjer 8.2.:

لَا مَتَّهَا أُمَّهَا فِي سُوءِ سُلُوكِهَا.¹¹⁶

*Majka je prekorila zbog njenog lošeg ponašanja.*¹¹⁷

Prijedložna fraza فِي سُلُوكِهَا u prošlom primjeru je modifikator glagola لَامَ u funkciji adverbijalne oznake za uzrok.

Primjer 8.3.:

---

¹¹¹ O tome vidi u: Šaćir Sikirić, „Sintaksičke funkcije arapskih prijedloga“, *POF*, Sv. III-IV, Sarajevo, 1953, str. 570; Teufik Muftić, *Gramatika arapskoga jezika*, Ljiljan, Sarajevo, 1999, str. 462.

¹¹² Ivo Pranjković, *Druga hrvatska skladnja: sintaktičke rasprave*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2001, str. 23.

¹¹³ Taha Husayn, *al-`Ayyām*, I-II, Dār al-Ma`ārif bi Miṣr, al-Qāhira, 1964, str. 43.

¹¹⁴ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Esad Duraković, Svjetlost, Sarajevo, 1998, str. 38.

¹¹⁵ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Nijaz Dizdarević, Svjetlost, Sarajevo, 1979, str. 8.

¹¹⁶ Teufik Muftić, *Gramatika arapskoga jezika*, Ljiljan, Sarajevo, 1999, str. 462.

¹¹⁷ Isto, str. 462.

كَانَ الْمِحَامِي الشَّابُّ مَعْمُورًا؛ فَاسْتَهَرَ فِي قَضِيَّةِ حَاطِرَةِ بَحْرَدَ لَهَا، وَ ذَاعَ اسْمُهُ فِيهَا.¹¹⁸

Mladi advokat je bio nepoznat, pa postade poznat i čuven zbog jednog opasnog slučaja kome se posvetio.

Prijedložne fraze *فِي قَضِيَّةِ حَاطِرَةِ بَحْرَدَ لَهَا* i *فِيهَا* u prethodnom primjeru su u funkciji adverbijalne oznake za urok, *فِي قَضِيَّةِ حَاطِرَةِ بَحْرَدَ لَهَا* je modifikator glagola *اسْتَهَرَ*, a *فِيهَا* je modifikator glagola *ذَاعَ*. Prijedložne fraze predstavljaju razlog zbog kojeg je mladi advokat postao poznat i čuven, a prijedlog *فِي* u oba slučaja se javlja u značenju kauzativa.

Socijativ¹¹⁹

„Socijativom se označuje da se kakav predmet (u najširem smislu) nalazi, kreće ili što čini u društvu (zajedništvu) s kakvim drugim predmetom ili predmetima.“¹²⁰ Socijativ (ar. *المُصَاحَبَةُ*) se u arapskom jeziku najčešće izražava prijedlogom *مَعَ*, ali i prijedlog *فِي* može biti upotrijebljen da se izrazi socijativ.

U slučajevima kada prijedlog *فِي* ostvaruje značenje socijativa u okviru prijedložne fraze, na bosanski jezik se najčešće prevodi prijedlogom „s“ i imenicom u instrumentalu, kao što možemo vidjeti u narednim primjerima:

Primjer 9.1.:

... وَ حَرَجَ شَبَابُ الْأُسْرَةِ إِلَى الْقَطَارِ وَ فِيهِمُ الْفَتَى...¹²¹

Mladi iz porodice, zajedno s našim junakom, pođoše na voz...¹²²

...mladi su stigli na voz, i mladić je bio s njima.¹²³

¹¹⁸ 'Abbās Ḥasan, *al-Naḥw al-Wāfī*, Dār al-Ma'ārif, Miṣr, al-Ṭab'a al-tālīya, II dio, 1974, str. 507.

¹¹⁹ Vidi u: Ron Buckley, *Modern Literary Arabic. A Reference Grammar*, Librairie du Liban Publishers, str. 308

¹²⁰ Ivo Pranjković, *Druga hrvatska skladnja: sintaktičke rasprave*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2001, str. 26.

¹²¹ Ṭaha Husayn, *al-'Ayyām*, I-II, Dār al-Ma'ārif bi Miṣr, al-Qāhira, 1964, str. 303.

¹²² Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Esad Duraković, Svjetlost, Sarajevo, 1998, str. 233.

¹²³ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Nijaz Dizdarević, Svjetlost, Sarajevo, 1979, str. 82.

Oba prijevoda prethodnog primjera su adekvatna što se tiče prijevoda prijedložne fraze فِيهِمْ. Ono što možemo primjetiti jeste da je u prvom prijevodu subordinirana rečenica stanja (ḥālayya) „...وَفِيهِمُ الْفَتَى...“, precizno prevedena adverbijalnom oznakom za društvo glagola خَرَجَ, dok to nije slučaj u drugom prijevodu, u kojem je rečenica prevedena kao koordinirana.

Primjer 9.2.:

وَكَانَ إِذَا أَقْبَلَ لَمْ يُقْبَلْ وَحْدَهُ، وَ لَمْ يُقْبَلْ فِي نَفَرٍ قَلِيلٍ، وَ إِنَّمَا أَقْبَلَ فِي جَيْشٍ ضَحْمٍ...¹²⁴

*Kada bi dolazio u posjetu nije to činio sam, niti s malom grupom, već je dolazio s pravom vojskom...*¹²⁵

*Kad bi dolazio, nije to činio sam ili sa manjom grupom, nego okružen mnogobrojnom vojskom...*¹²⁶

Primjer 9.3.:

جَاءَتِ الْفَتَاةُ فِي نِسْوَةٍ مِنْ قَبِيلَتِهَا.¹²⁷

Djevojka je došla s nekim ženama iz svoga plemena.

U prethodnom primjeru prijedložna fraza se javlja u funkciji adverbijalne oznake za društvo, te su najčešće prevedene našim prijedlogom „s“ i imenicom u instrumentalu. Prijedlog فِي je korišten umjesto prijedloga مَعَ, kako to navodi Teufik Muftić, da ostvari značenje socijativa.¹²⁸

Naredna tri primjera preuzeta su iz teksta Kur’ana. Prijedlog فِي je u sva tri slučaja preveden prijedlogom "među" u socijativnom značenju.

Primjer 9.4.:

...وَ إِنَّا لَنَرَاكَ فِيْنَا ضَعِيفًا...¹²⁹

*...a vidimo da si ti među nama jadan...*¹³⁰

¹²⁴ Taha Husayn, *al-`Ayyām*, I-II, Dār al-Ma`ārif bi Miṣr, al-Qāhira, 1964, str. 76.

¹²⁵ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Esad Duraković, Svjetlost, Sarajevo, 1998, str. 65.

¹²⁶ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Nijaz Dizdarević, Svjetlost, Sarajevo, 1979, str. 45.

¹²⁷ Teufik Muftić, *Gramatika arapskoga jezika*, Ljiljan, Sarajevo, 1999, str. 461.

¹²⁸ Isto, 462.

¹²⁹ Kur’an (11:91)

Primjer 9.5.:

...قَدْ كُنْتُ فِيْنَا مَرْجُوًّا قَبْلَ هَذَا...¹³¹

...ti si među nama prije ovoga cijenjen bio.¹³²

Primjer 9.6.:

...وَلَبِثْتَ فِيْنَا مِنْ عُمْرِكَ سِنِينَ.¹³³

...i zar među nama tolike godine života svoga nisi proveo?¹³⁴

Al-Nāgawī tvrdi da je u prethodnim primjerima prijedlog فِي sa pronominalnim sufiksom za 1. lice množine korišten umjesto prijedloga عِنْدَ,¹³⁵ i u tom slučaju ostvaruje socijativno značenje, te se zato prevodi prijedložnom frazom „među nama“.

Posesiv

„Posesiv označuje da nešto pripada onome što znači imenska riječ uz prijedlog.“¹³⁶ U arapskom jeziku posesiv se nerijetko izražava imeničkom frazom sa bezprijedložnim genitivom (genitivna veza), te je upotreba prijedložne fraze u funkciji atributa u ovom značenju rjeđa. Međutim, prijedložna fraza sa prijedlogom فِي na poziciji upravnog člana, kojim se izražava da neko djelo pripada nekoj oblasti ili osoba zanimanju, ukazuje na figurativno značenje izvora.

Neki primjeri u kojima se prijedlog فِي koristi za izražavanje posesiva su:

Primjer 10.1.:

---

¹³⁰ Kur'an (11:91), s arapskog preveo Besim Korkut, Ḥādīm al-Ḥaramayn al-Šarīfayn al-Malik Fahd, al-Madīna al-Munawwara, 1991.

¹³¹ Kur'an (11:62)

¹³² Kur'an (11:62), s arapskog preveo Besim Korkut, Ḥādīm al-Ḥaramayn al-Šarīfayn al-Malik Fahd, al-Madīna al-Munawwara, 1991.

¹³³ Kur'an (26:18)

¹³⁴ Kur'an (26:18), s arapskog preveo Besim Korkut, Ḥādīm al-Ḥaramayn al-Šarīfayn al-Malik Fahd, al-Madīna al-Munawwara, 1991.

¹³⁵ Muḥammad Tayyib Fānkā al-Nāgawī, *Ḥurūf al-ğarr wa aṭaruhā fī al-dilālāt*, Kuliyya al-Da'wa al-Islāmiyya, Tripoli, 2002, str. 344.

¹³⁶ Ivo Pranjković, *Druga hrvatska skladnja: sintaktičke rasprave*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2001, str. 24.

وَأُحَدِّثُ الْعُلَمَاءَ فِي أَنْ يَقْرَأَ مَعَهُ كُتُبًا فِي الْحَدِيثِ...¹³⁷

*Zajedno s njim počeo čitati knjige iz oblasti hadisa...*¹³⁸

*...i proučavao sa njim udžbenike tradicije...*¹³⁹

Prijedložna fraza فِي الْحَدِيثِ u prethodnom primjeru je modifikator imenice كُتُبًا u funkciji atributa. Ukazuje na to da djelo pripada nekoj oblasti, tj. konkretno u primjeru, knjiga pripada oblasti hadisa. U prvom prijevodu je korišten naš prijedlog „iz“, imenica „oblast“ i imenica u genitivu, dok je u drugom prijevodu korištena imenica u genitivu bez prijedloga, tj. posesivna forma sa besprijedložnim genitivom.

Primjer 10.2.:

...وَمَا كَانَ يُؤَلَّفُ مِنْ كُتُبٍ فِي تَارِيخِ الْأَدَبِ وَ الْحَضَارَةِ...¹⁴⁰

*...njegove knjige iz historije književnosti i civilizacije...*¹⁴¹

*...njegove knjige iz oblasti istorije književnosti i culture...*¹⁴²

U prethodnom primjeru, prijedložna fraza فِي تَارِيخِ الْأَدَبِ وَ الْحَضَارَةِ je modifikator imenice كُتُب u funkciji atributa. Ukazuje na to da knjige pripadaju oblasti književnosti i civilizacije. U oba prijevoda je korišten naš prijedlog „iz“ i imenica u genitivu, sa tim da je u drugom prijevodu dodata imenica „oblast“.

Primjer 10.3.:

فَأَنْقَسَمَ الْمُتَقَفُّهُونَ فِي الدِّينِ وَ حَمَلَةُ الْقُرْآنِ وَ أَصْحَابُ الطُّرُقِ.¹⁴³

*Fakihi, znalci Kur'ana i derviši se podijeliše.*¹⁴⁴

*Tada se vjerski "učenjaci", čuvari Kur'ana i derviške starješine podijeliše...*¹⁴⁵

¹³⁷ Ṭaha Husayn, *al- 'Ayyām*, I-II, Dār al-Ma'ārif bi Miṣr, al-Qāhira, 1964, str. 192.

¹³⁸ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Esad Duraković, Svjetlost, Sarajevo, 1998, str. 151.

¹³⁹ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Nijaz Dizdarević, Svjetlost, Sarajevo, 1979, str. 48.

¹⁴⁰ Ṭaha Husayn, *al- 'Ayyām*, I-II, Dār al-Ma'ārif bi Miṣr, al-Qāhira, 1964, str. 298.

¹⁴¹ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Esad Duraković, Svjetlost, Sarajevo, 1998, str. 230.

¹⁴² Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Nijaz Dizdarević, Svjetlost, Sarajevo, 1979, str. 81.

¹⁴³ Ṭaha Husayn, *al- 'Ayyām*, I-II, Dār al-Ma'ārif bi Miṣr, al-Qāhira, 1964, str. 89.

¹⁴⁴ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Esad Duraković, Svjetlost, Sarajevo, 1998, str. 76.

Prijedložna fraza فِي الدِّينِ الْمُتَّقِينَ u prethodnom primjeru je modifikator imenice الْمُتَّقِينَ u funkciji atributa. Označava pripadnost osobe zanimanju, tj. vjerskom učenju. U prvom prijevodu prijedložna fraza nije prevedena zbog toga što imenica الْمُتَّقِينَ sama po sebi znači „stručnjak u šerijatskom pravu”.¹⁴⁶ U drugom prijevodu prijedložna fraza prevedena je pridjevom „vjerski“, mada je prijevod prijedložne fraze mogao glasiti i: ...iz oblasti vjere...

Final

„Finalom se označava okrenutost prema čemu, usmjerenost, namjera, odnosno cilj.”¹⁴⁷ Prijedložna fraza koja u svojoj strukturi sadrži prijedlog فِي u značenju finala ostvaruje funkciju modifikatora, odnosno adverbijalne oznake za svrhu ili namjeru.

Primjer 11.1.:

كَانَ مِنْ أَوَّلِ أَمْرِهِ طُلْعَةً لَا يَحْفَلُ بِمَا يَلْقَى مِنَ الْأَمْرِ فِي سَبِيلِ أَنْ يَسْتَكْشِفَ مَا لَا يَعْلَمُ.¹⁴⁸

*Oduvijek je bio toliko znatiželjan da ni od čega nije zazirao da bi otkrio nepoznato.*¹⁴⁹

*Od najranijeg doba bio je tako radoznao da ga nije mogla zaustaviti nikakva prepreka na putu da otkrije nepoznato.*¹⁵⁰

Prijedložna fraza فِي سَبِيلِ أَنْ يَسْتَكْشِفَ مَا لَا يَعْلَمُ je modifikator glagola يَحْفَلُ u funkciji adverbijalne oznake za namjeru. Oba prijevoda su adekvatna, te se iz njih može vidjeti da se takva prijedložna fraza može na bosanski jezik prevesti zavisnom namjernom rečenicom. Iz prethodnog primjera se može vidjeti da je prijedlog فِي korišten u značenju finala i to u kombinaciji sa imenicom سَبِيلِ. Prijedlog فِي u značenju finala se u korpusu izuzetno rijetko javlja.

---

¹⁴⁵ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Nijaz Dizdarević, Svjetlost, Sarajevo, 1979, str. 21.

¹⁴⁶ Teufik Muftić, *Arapsko-bosanski rječnik*, El-Kalem, Sarajevo, 1997, str. 1135.

¹⁴⁷ Ivo Pranjković, *Druga hrvatska skladnja: sintaktičke rasprave*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2001, str. 21.

¹⁴⁸ Taha Husayn, *al-`Ayyām*, I-II, Dār al-Ma`ārif bi Miṣr, al-Qāhira, 1964, str. 26.

¹⁴⁹ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Esad Duraković, Svjetlost, Sarajevo, 1998, str. 25.

¹⁵⁰ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Nijaz Dizdarević, Svjetlost, Sarajevo, 1979, str. 13.

Komparativ

Prijedlog في se može koristiti za poređenje (ar. المُوَازَنَةُ) kada želimo uporediti dvije ili više stvari.¹⁵¹ U ovom značenju ovaj prijedlog se obično javlja nakon elativa, tj. komparativa, a može se naći i nakon prvog konstituenta poređenja, kao u primjerima:

Primjer 12.1.:

وَهُوَ أَرْقُ فِي مَجْلِسِهِ قَلِيلًا أَوْ كَثِيرًا.¹⁵²

To mjesto je bilo nekako bolje od njegovog...¹⁵³

Primjer 12.2.:

مَا خَبَرْتُكَ فِي إِطْلَاعِ أَخِيكَ الْأَكْبَرِ!¹⁵⁴

Šta je tvoje iskustvo prema upućenosti tvog starijeg brata!¹⁵⁵

Specifična upotreba

Prijedlozi se mogu pojaviti u okviru prijedložnih fraza u kojima je njihova upotreba arbitrarna. Tako se prijedlog في može upotrijebiti u izrazima kojima se izražava postotak, matematička operacija množenja¹⁵⁶ i za izražavanje proporcija prostora¹⁵⁷.

Prijedlog في se koristi i za izražavanje postotka u arapskom jeziku¹⁵⁸, i to prijedložnom frazom gdje se nakon prijedloga في pojavljuje imenica المِائَةُ.

---

¹⁵¹ W. Wright, *A grammar of the Arabic language*, preveo sa njemačkog Caspari, III izdanje, Cambridge University Press, 1898, str. 156.

¹⁵² Ṭaha Husayn, *al-'Ayyām*, I-II, Dār al-Ma'ārif bi Miṣr, al-Qāhira, 1964, str. 129.

¹⁵³ Ṭaha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Esad Duraković, Svjetlost, Sarajevo, 1998, str. 106.

¹⁵⁴ Teufik Muftić, *Gramatika arapskoga jezika*, Ljiljan, Sarajevo, 1999, str. 462.

¹⁵⁵ Isto, str. 462.

¹⁵⁶ Teufik Muftić, *Gramatika arapskoga jezika*, Ljiljan, Sarajevo, 1999, str. 462. ili u: Elsaid Badawi, et. al., *Modern Written Arabic: A Comprehensive Grammar*, Routledge, London and New York, 2004, str. 185.

¹⁵⁷ Vidi u: W. Wright, *A grammar of the Arabic language*, preveo sa njemačkog Caspari, III izdanje, Cambridge University Press, 1898, str. 156. ili u: Teufik Muftić, *Gramatika arapskoga jezika*, Ljiljan, Sarajevo, 1999, str. 462

¹⁵⁸ Ron Buckley, *Modern Literary Arabic. A Reference Grammar*, Librairie du Liban Publishers, str. 308

Primjer 13.1.:

15 فِي الْمِائَةِ¹⁵⁹

15%

U izrazima množenja i izražavanja proporcija prostora prije i poslije prijedloga javlja se neodređeni broj.

Primjer 13.2.:

سِتَّةٌ فِي تِسْعَةٍ¹⁶⁰

Šest puta devet¹⁶¹

Primjer 13.3.:

طُولُ هَذَا الْحَائِطِ خَمْسُونَ ذِرَاعًا فِي ثَلَاثِينَ ذِرَاعًا.¹⁶²

Dužina ovog zida je 50 aršina, a širina 30 aršina.¹⁶³

Prijedlog فِي se može koristiti u izražavanju povratne ekspresije kada u okviru prijedložne fraze na položaju zavisnog člana dolaze imenice نَفْسٌ ili سِرٌّ sa pronominalnim sufiksom¹⁶⁴:

Primjer 13.4.:

قُلْتُ فِي نَفْسِي ili قُلْتُ فِي سِرِّي.

Rekao sam sebi.¹⁶⁵

---

¹⁵⁹ Isto, str. 308.

¹⁶⁰ Teufik Muftić, *Gramatika arapskoga jezika*, Ljiljan, Sarajevo, 1999, str. 462.

¹⁶¹ Isto, str. 462.

¹⁶² Šaćir Sikirić, „Sintaksičke funkcije arapskih prijedloga“, *POF*, Sv. III-IV, Sarajevo, 1953, str. 570.

¹⁶³ Isto, str. 570.

¹⁶⁴ Ron Buckley, *Modern Literary Arabic. A Reference Grammar*, Librairie du Liban Publishers, str. 309.

¹⁶⁵ Navedeni primjer može značiti i: „Rekao sam u sebi“ ili „Rekao sam tiho“, tj. bez glasa, te bi tada prijedložna fraza imala funkciju adverbijalne oznake za način.

Supstituiranje prijedloga فِي

Supstituiranje prijedloga podrazumijeva upotrebu jednog prijedloga u značenju u kojem se obično javlja neki drugi prijedlog. S obzirom na to da su značenja arapskih prijedloga međusobno povezana u nekoj mjeri, u arapskom jeziku dolazi do supstituiranja prijedloga ili javljanja nekog prijedloga umjesto nekog drugog. Tako se prijedlog فِي može javiti, kao što smo već vidjeli, u značenjima supralokativnosti ili socijativa koja dominiraju u semantičkom opsegu drugih prijedloga.¹⁶⁶

Prijedlog فِي se rijetko javlja u partitivnom značenju umjesto prijedloga مِنْ. Tada označava odnos dijela prema cjelini, kao u primjeru:

Primjer 14.1.:

كُنْتُ أَخَذْتُ فِي الطَّعَامِ قَدْرَ مَا وَصَفَ لِي طَبِيبِي.

*Od jela sam uzimao onoliko koliko mi je bio propisao moj liječnik.*¹⁶⁷

U navedenom primjeru, prijedlog فِي ima značenje partitivnosti jer se u ovom slučaju označava odnos količine koju je propisao doktor prema cjelokupnom jelu.

Muḥammad Ṭayyib Fānkā al-Nāgawī u djelu *Ḥurūf al-ğarr wa ataruhā fī al-dilālāt* navodi da se prijedlog فِي može koristiti umjesto prijedloga عَنْ. Za to navodi nekoliko ajeta iz Kur'ana:

Primjer 14.2.:

أَبْجَادِلُونِي فِي أَسْمَاءٍ...¹⁶⁸

*Zar sa mnom da se prepirete o imenima...*¹⁶⁹

Primjer 14.3.:

قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا...¹⁷⁰

¹⁶⁶ O supstituiranju prijedloga vidi u: Zehra Alispahić, „Prijedlozi u arapskom jeziku kao raskrivatelji novih semantičkih potencijala“, *POF*, br. 64/2014, Orijentalni institut u Sarajevu, Sarajevo, 2015, str. 63-68.

¹⁶⁷ Teufik Muftić, *Gramatika arapskoga jezika*, Ljiljan, Sarajevo, 1999, str. 462.

¹⁶⁸ Kur'an (7:71)

¹⁶⁹ Kur'an (7:71), s arapskog preveo Besim Korkut, Ḥādīm al-Ḥaramayn al-Šarīfayn al-Malik Fahd, al-Madīna al-Munawwara, 1991.

Allah je čuo riječi one koja se s tobom o mužu svome raspravljala...¹⁷¹

U prethodna dva primjera prijedlog فِي je korišten umjesto prijedloga عَنْ.¹⁷² Prevodi se našim prijedlogom „o“ i imenicom u lokativu. Budući da je prijedložna fraza u oba primjera u funkciji indirektnog objekta glagola جَادَلَ, mislimo da prijedlog فِي nema značenje.

Pored prethodno navedenih prijedloga koje prijedlog فِي može supstituirati, navode se i prijedlozi بِعَدَّ.¹⁷³ Kao primjer za supstituiranje prijedloga بِعَدَّ se navodi sljedeći primjer:

Primjer 14.4.:

... وَ فِصَالُهُ فِي عَامَيْنِ...¹⁷⁴

...i odbija ga u toku dvije godine.¹⁷⁵

Kao što možemo vidjeti iz prijevoda prethodnog primjera, prijedložna fraza nije prevedena frazom „nakon dvije godine“ kako bi trebao glasiti prijevod da je zaista izvršena supstitucija prijedloga بِعَدَّ prijedlogom فِي. Dakle, zbog činjenice da se radnja može desiti i prije spomenutog perioda, prevodilac je prijedlog فِي u ovom slučaju preveo u njegovom izvornom značenju vremenske intralokativnosti.

Kao primjer za supstituiranje prijedloga نَحْوُ isti autor navodi sljedeći primjer iz teksta Kur'ana:

Primjer 14.5.:

قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ...¹⁷⁶

*Vidimo Mi kako sa žudnjom bacaš pogled prema nebu...*¹⁷⁷

---

¹⁷⁰ Kur'an (58:1)

¹⁷¹ Kur'an (58:1), s arapskog preveo Besim Korkut, Ḥādīm al-Ḥaramayn al-Šarīfayn al-Malik Fahd, al-Madīna al-Munawwara, 1991.

¹⁷² Muḥammad Ṭayyib Fānkā al-Nāgawī, *Hurūf al-ğarr wa aṭaruhā fī al-dilālāt*, Kuliyya al-Da'wa al-Islāmiyya, Tripoli, 2002, str. 344.

¹⁷³ Muḥammad Ṭayyib Fānkā al-Nāgawī, *Hurūf al-ğarr wa aṭaruhā fī al-dilālāt*, Kuliyya al-Da'wa al-Islāmiyya, Tripoli, 2002, str. 345.

¹⁷⁴ Kur'an (31:14)

¹⁷⁵ Kur'an (31:14), s arapskog preveo Besim Korkut, Ḥādīm al-Ḥaramayn al-Šarīfayn al-Malik Fahd, al-Madīna al-Munawwara, 1991.

¹⁷⁶ Kur'an (2:144)

¹⁷⁷ Kur'an (2:144), s arapskog preveo Besim Korkut, Ḥādīm al-Ḥaramayn al-Šarīfayn al-Malik Fahd, al-Madīna al-Munawwara, 1991.

O prethodnom primjeru se navode dva mišljenja. Prvo je da se u ovom slučaju zaista ostvaruje značenje prijedloga نَحْوَ, tj, značenje direktivnog kretanja, a drugo ipak negira da prijedlog فِي u prethodnom primjeru ima uopće značenje zbog toga što prijedložna fraza nije u funkciji modifikatora, već komplementa.¹⁷⁸

---

¹⁷⁸ Muḥammad Ṭayyib Fānkā al-Nāgawī, *Hurūf al-ğarr wa aṭaruhā fī al-dilālāt*, Kuliyya al-Da'wa al-Islāmiyya, Tripoli, 2002, str. 345.

Antonimija prijedloga

U prethodnom poglavlju smo obradili supstituciju prijedloga, u kojoj jedan prijedlog može doći na mjestu drugog čime se namjeravano značenje prijedložne fraze zadržava. Supstitucija prijedloga koji uvode objekat nekih indirektno prijelaznih glagola je moguća, kao i upotreba i jednog i drugog prijedloga u istom značenju.¹⁷⁹

Antonimija prijedloga podrazumijeva da se antonimnim parom prijedloga izrazi antonimno, tj. suprotno značenje u kombinaciji sa jednim te istim indirektno prijelaznim glagolom. Antonimni parovi nastaju tako što se koriste različiti prijedlozi u okviru prijedložne fraze u funkciji indirektnog objekta. Kada je riječ o glagolima sa antonimnim značenjem, ono je prouzrokovano zamjenom prijedloga, kao na primjer:

رَغِبَ – يَرْغَبُ – رَغْبَةً (فِي) – željeti

رَغِبَ – يَرْغَبُ – رَغْبَةً (عَنْ) – ne željeti, mrziti

U sljedeća dva primjera je korišten glagol رَغِبَ, u jednom slučaju u značenju „željeti“ uz prijedlog فِي, dok u drugom „ne željeti“ uz prijedlog عَنْ:

Primjer 15.1.:

وَ إِذَا رَغِبَ فِي أَنْ يَنْتَقِلَ مِنْ عَمَلٍ إِلَى عَمَلٍ وَ أَنْ يُزَادَ مَرْتَبَهُ جُنَيْهَا...¹⁸⁰

...a ako bi poželio promijeniti posao i povećanje plaće za funtu...¹⁸¹

Ali, kada je želio da bude premješten sa jednog posla na drugi, ili priželjkivao povećanje plate za jednu funtu...¹⁸²

Iz prethodnog primjera možemo vidjeti da se glagol رَغِبَ u prvoj vrsti u kombinaciji sa prijedlogom فِي prevodi glagolom „željeti“. Prijedlog فِي samo u ovakvim slučajevima ima značenje mada uvodi indirektni objekat glagola رَغِبَ.

¹⁷⁹ Jedan od dva prijedloga koja se koriste za izražavanje istog značenja se uvijek češće koristi u tom značenju.

¹⁸⁰ Ṭaha Husayn, *al-ʿAyyām*, I-II, Dār al-Maʿārif bi Miṣr, al-Qāhira, 1964, str. 88.

¹⁸¹ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Esad Duraković, Svjetlost, Sarajevo, 1998, str. 75.

¹⁸² Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Nijaz Dizdarević, Svjetlost, Sarajevo, 1979, str. 21.

Primjer 15.2.:

...كَانَ يَأْتِي عَلَيْهِ كُلُّهُ حَتَّى وَ أَوْ رَغِبَ عَنْهُ...¹⁸³

...pojeo bi sve, čak i ako nije imao apetita...¹⁸⁴

... pojeo bi sve, čak i kada nije imao apetita...¹⁸⁵

U prethodnom primjeru možemo vidjeti da za razliku od kombinacije رَغِبَ عَنْ, رَغِبَ فِي ima suprotno značenje. U prijevodu prethodnog primjera nije korištena negacija glagola „željeti“, već su oba prevodioca pribjegli slobodnijem prijevodu.

U sljedećem primjeru je u istoj rečenici upotrijebljen antonimni par تَزَغَيْبُ عَنْ i تَزَغَيْبُ فِي sa glagolom رَغِبَ u drugoj vrsti, što daje antonimna značenja podsticati i odvrćati:

Primjer 15.3.:

و تَزَيَّبَ عَلَيْهِ نَتِيجَةُ الطَّبِيعِيَّةِ مِنْ تَحْرِيمِ السِّحْرِ وَ التَّزَغَيْبِ عَنْهُ، وَ تَحْيِيبِ التَّصَوُّفِ وَ التَّزَغَيْبِ فِيهِ.¹⁸⁶

...i da bi došao do pravih zaključaka o zabrani magije i otporu prema njoj, odnosno o naklonosti tesavvufu i podsticanju na njega.¹⁸⁷

...i izvukli normalne zaključke, koji zabranjuju magiju i odvrćaju od nje, a prema mistici izazivaju ljubav i nukaju ka njoj.¹⁸⁸

Granična intralokativnost jedno je od osnovnih značenja prijedloga فِي, a ablativno kretanje u dimenzionalnom i nedimenzionalnom smislu je jedno od glavnih značenja prijedloga عَنْ. Upravo ova suprotna značenja antonimnog para omogućavaju realizaciju suprotnih značenja navedenih glagola, što nas dovodi do zaključka da se značenja glagola usko vežu za značenja prijedloga. Promjena prijedloga može promijeniti značenje glagola ili ga modifikovati.

¹⁸³ Ṭaha Husayn, *al-ʿAyyām*, I-II, Dār al-Maʿārif bi Miṣr, al-Qāhira, 1964, str. 191.

¹⁸⁴ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Esad Duraković, Svjetlost, Sarajevo, 1998, str. 128.

¹⁸⁵ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Nijaz Dizdarević, Svjetlost, Sarajevo, 1979, str. 40.

¹⁸⁶ Ṭaha Husayn, *al-ʿAyyām*, I-II, Dār al-Maʿārif bi Miṣr, al-Qāhira, 1964, str. 83.

¹⁸⁷ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Esad Duraković, Svjetlost, Sarajevo, 1998, str. 72.

¹⁸⁸ Taha Husein, *Dani*, s arapskog preveo Nijaz Dizdarević, Svjetlost, Sarajevo, 1979, str. 50.

Zaključak

Prijedlozi u arapskom jeziku su polisemične riječi, te su najaktivnija skupina među partikulama. Vrlo su frekventni u upotrebi i koriste se za ostvarivanje različitih značenja. Oni su gramatičke riječi koje izražavaju podređenost jedne punoznačne riječi drugoj i time izriču međusobni odnos predmeta ili radnji koje izriču punoznačne riječi.

Prijedlozi u arapskom jeziku su riječi sa rekcijom jer sa imenom formiraju prijedložnu frazu čiji su upravni članovi, te zahtijevaju genitiv imena koje uvijek dolazi u postpoziciji i koje je zavisni član ove fraze.

Arapski prijedlozi klasificiraju se prema četiri kriterija. Prva podjela je prema postanku prijedloga, u okviru koje se dijele na primarne i sekundarne. Druga podjela se odnosi na semantički aspekt u kontekstu ostvarivanja semantičkih funkcija i veza u rečenici, a prema njoj se prijedlozi dijele na prave ili primarne prijedloge, redundantne prijedloge i poluredundantne prijedloge. Treća podjela zasniva se na leksičkosemantičkim svojstvima prijedloga, i prema njoj se prijedlozi dijele na dimenzionalne i nedimenzionalne prijedloge. Četvrta podjela je prema tipu prostornih odnosa, i prema njoj prijedlozi mogu biti prijedlozi sa značenjem direktivnog kretanja, prijedlozi sa značenjem ablativnog kretanja i prijedlozi sa značenjem lokacije.

Prijedlog في se ubraja u primarne prijedloge arapskog jezika i spada u grupu prijedloga sa značenjem lokacije. Javlja se u konkretnim prostornim i vremenskim značenjima (dimenzionalnim), te u apstraktnim značenjima (nedimenzionalnim), koja se odnose na logičke odnose među predmetima i događajima. Za razliku od prijedloga sa značenjem direktivnog kretanja i prijedloga sa značenjem ablativnog kretanja, prijedlozi lokacije su uglavnom vezani za stanje mirovanja.

Prijedlog في je polisemičan, te ostvaruje dimenzionalna značenja, bilo prostorna ili vremenska, ali, ostvaruje i različita nedimenzionalna značenja. Ovaj prijedlog je jedini prijedlog u arapskom jeziku kojim se izražava lokacija u temporalnom smislu.

Prijedlog في ostvaruje sljedeća dimenzionalna značenja: prostorna intralokativnost, vremenska (temporalna) intralokativnost, granična intralokativnost, adlokativnost i supralokativnost. Prijedlog في ostvaruje i sljedeća nedimenzionalna značenja: figurativna intralokativnost, modal,

kauzativ, socijativ, posesiv, final i komparativ. Ovaj prijedlog ostvaruje i različita specifična značenja, kao što su: postotak, proporcija prostora, izražavanje matematičke operacije množenja i povratne ekspresije.

Zapazili smo da se prijedlog في može javiti u značenjima u kojima se dominantno javljaju neki drugi prijedlozi u procesu supstitucije, te tako može imati značenje partitivnosti koje je svojstveno prijedlogu مِنْ i sl. U nekim kontekstima supstitucija nije moguća bez promjene značenja iskaza, kada različiti prijedlozi mogu promijeniti značenje glagola ili proizvesti potpuno suprotna, tj. antonimna značenja glagola uz koje se javljaju.

Izvori

- 1) Husayn, Ṭaha, *al- 'Ayyām*, I-II, Dār al-Ma'ārif bi Miṣr, al-Qāhira, 1964.
- 2) Husein, Taha, *Dani*, s arapskog preveo Esad Duraković, Svjetlost, Sarajevo, 1998.
- 3) Husein, Taha, *Dani*, s arapskog preveo Nijaz Dizdarević, Svjetlost, Sarajevo, 1979.

Literatura

- 1) Abdel Nasser, Manal Mohamed, „The Polysemous Nature of Some Arabic Prepositions“, *International Journal of Linguistics*, Vol. 5, No. 2, Macrothink Institute, 2013, str. 66-86.
- 2) Alispahić, Zehra, „Prijedlozi u arapskom jeziku kao raskrivatelji novih semantičkih potencijala“, *POF*, br. 64/2014, Orijentalni institut u Sarajevu, Sarajevo, str. 49-77.
- 3) al-Nāgawī, Muḥammad Ṭayyib Fānkā, *Hurūf al-ğarr wa aṭaruhā fī al-dilālāt*, Kuliyya al-Da'wa al-Islāmiyya, Tripoli, 2002.
- 4) al-Rāḡihī, 'Abduhū, *al-Taṭbīq al-naḥwī*, Dār al-Ma'rifa al-ğāmi'iyya, al-Iskandariyya, 2000.
- 5) Badawi, Elsaid et. al., *Modern Written Arabic: A Comprehensive Grammar*, Routledge, London and New York, 2004.
- 6) Buckley, Ron, *Modern Literary Arabic. A Reference Grammar*, Librairie du Liban Publishers. s.a.
- 7) Ḥasan, 'Abbās, *al-Naḥw al-Wāfī*, Dār al-Ma'ārif, Miṣr, al-Ṭab'a al-ṭālīṭa, II dio, 1974.
- 8) Haywood, J.A, H.M. Nahmad., *A new Arabic grammar of the written language*, Lund Humphries, London, 1965.
- 9) Jahić, Dževad et.al., *Gramatika bosanskoga jezika*, Dom štampe, Zenica, 2000.
- 10) *Kur'an sa prijevodom*, preveo Besim Korkut, Ḥādīm al-Ḥaramayn al-Šarīfayn al-Malik Fahd, al-Madīna al-Munawwara, 1991.
- 11) Levinson, Stephen C., Wilkins, David P., *Grammars of Space*, Cambridge University Press, 2006.

- 12) Matovac, Darko, *Semantika hrvatskih prijedloga*, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Filozofski fakultet, Osijek, 2013.
- 13) Muğālasa, Maḥmūd Ḥusnī, *al-Naḥw al-Šāfī*, Mu'assasa al-Risāla, Bayrut, 1997.
- 14) Muftić, Teufik, *Arapsko-bosanski rječnik*, El-Kalem, Sarajevo, 1997.
- 15) Muftić, Teufik, *Gramatika arapskoga jezika*, Ljiljan, Sarajevo, 1999.
- 16) Mulović, Amra, *Arapska gramatička tradicija u Bosni. Šejh Jujo o regensu*, Dobra knjiga, Sarajevo, 2012.
- 17) Pranjković, Ivo, *Druga hrvatska skladnja: sintaktičke rasprave*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2001.
- 18) Ryding, Karin C., *A Reference Grammar of Modern Standard Arabic*, Cambridge University Press, 2005.
- 19) Saeed, Sameerah, „The Sntax And Semantics Of Arabic Spatial Ps“, *Newcastle and Northumbria Working Papers in Linguistics* 20, Newcastle University, 2014, str. 44-66.
- 20) Šāliḥ, ‘Abd ‘Alī Ḥusayn, *Al-naḥw al-‘arabī, manḥaḡ fī al-ta‘allum al-ḏātī*, al-Ṭab‘a al-ṭāliḡa, Dār al-fikr, ‘Ammān, 2009.
- 21) Sardaraz, K., Ali, R., „A cognitive-semantic study of the spatial preposition fī in the Quran“, *KEMANUSIAAN*, the Asian Journal of Humanities, 24, 2, 2017, str. 89–122.
- 22) Sikirić, Šaćir, „Sintaksičke funkcije arapskih prijedloga“, *POF*, Sv. III-IV, Sarajevo, 1953, str. 553 – 574.
- 23) Socin, A., *Arabic Grammar*, sa njemačkog preveo Kennedy D.D, Reuther & Reichard, Berlin, 1895.
- 24) Wright, W., *A grammar of the Arabic language*, preveo sa njemačkog Caspari, III izdanje, Volume 1, Cambridge University Press, 1898.